

Economisch-Statistische Berichten

ALGEMEEN WEEKBLAD VOOR HANDEL, NIJVERHEID, FINANCIËN EN VERKEER
UITGAVE VAN HET INSTITUUT VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

5^E JAARGANG

WOENSDAG 3 MAART 1920

No. 218

INHOUD

	Biz.
SOCIALISATIE OF INDIVIDUALISATIE? door <i>Mr. P. H. W. G. van den Helm</i>	177
Het Pachtvraagstuk door <i>Mr. Dr. K. H. Baron de Vos van Steenwijk</i>	179
Tabaksbelasting door <i>F. M. v. B.</i>	182
Engeland, Perzië en Centraal-Azië door <i>H. Dunlop</i>	183
Invalideitswet (Een noodzakelijke invoeging en een gewenschte uitsluiting) door <i>G. L. Janssen</i>	185
AANTEKENINGEN:	
Italië's gebiedsuitbreiding in Afrika	185
Index-cijfers en pondenkoers	186
Recente uitingen van Pan-Amerikanisme	186
MAANDCIJFERS:	
Emissies	187
Productie der Kolenmijnen	187
Rijkspostspaarbank	187
Giro-omzet bij de Nederlandsche Bank	187
Postchèque en Girodienst	187
STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN	188—196
Geldkoersen.	Effectenbeurzen.
Wisselkoersen.	Goederenhandel.
Bankstaten.	Verkeerswezen.

INSTITUUT

VOOR ECONOMISCHE GESCHRIFTEN

Algemeen Secretaris: *Mr. G. W. J. Bruins.*Assistent-Redacteur voor het weekblad: *D. J. Wansink.*Secretariaat: *Pieter de Hooghweg 122, Rotterdam.*Aangeteekende stukken: *Bijkantoor Ruige Plaatweg 37.*Telef. Nr. 3000. Telegr. adres: *Economisch Instituut.*Postcheque en girorekening *Rotterdam No. 8408.*

Abonnementsprijs voor het weekblad franco p. p. in Nederland f 20,—. Buitenland en Koloniën f 22,50 per jaar. Losse nummers 50 cents.

Leden en donateurs van het Instituut ontvangen het weekblad gratis.

De verdere publicaties van het Instituut uitgaande ontvangen de abonneés, leden en donateurs kosteloos, voor zoover daaromtrent niet anders wordt beslist.

Advertentiën f 0,40 per regel. Plaatsing bij abonnement volgens tarief. Administratie van abonnementen en advertenties: *Nijh & van Ditmar's Uitgevers-Maatschappij, Rotterdam, Amsterdam, 's-Gravenhage.*

1 MAART 1920.

Ook deze week bleef de geldmarkt weder ruim. Zelfs de maandwisseling bracht geen verandering. De prolongatierente schommelde tusschen 3½ en 3¾ pCt., particulier disconto was eerder nog iets gemakkelijker als de vorige week, zoodat in den regel tot 3¾ pCt. kon worden afgesloten.

In den weekstaat van de Nederlandsche Bank zijn geen belangrijke veranderingen. De eenige vermeerdering van beteekenis in de uitzettingen is de toename van de binnenlandsche wissels met ca. 4½ miljoen. De overige hoofden aan deze zijde van den staat bleven bijna onveranderd. De bankbiljetten-omloop ver-

meerderde ruim 14 miljoen welke, voorzoover ze niet voor het bovenvermelde disconteeren benodigd waren, grootendeels onttrokken werden aan de saldi in rekening-courant.

* * *

De stemming op de wisselmarkt bleef de afgelopen week tamelijk gelijkmatig. Over het algemeen was er meer vraag naar dollars en ponden en waren daartegen francs en marken aangeboden, zonder dat er echter belangrijke wijzigingen in de koersen intraden. Opmerkelijk was de vaste stemming voor dollars gelijktijdig met hogere sterlingkoersen. Een recordprijs van 2.73½ werd bereikt.

SOCIALISATIE OF INDIVIDUALISATIE?

I.

Hoewel er al weer een aantal nummers van dit blad zijn verschenen, sedert daarin het debat tusschen de heeren C. F. Stork en H. J. van Braambeek over het gebrek aan „Arbeitsfreudigkeit” plaats heeft gehad, geeft toch de belangrijkheid van het onderwerp mij den moed daarop terug te komen. Ik wil echter mijne opmerkingen beperken tot het vraagpunt, dat in genoemd debat eigenlijk slechts bij name is aangeduid, doch dat m.i. het gewichtigste is.

Terecht heeft de heer Van Braambeek er op gewezen, dat de heer Stork, bij zijn onderzoek naar de oorzaken van het algemeen-voorkomende gebrek aan arbeidslust, een der voornaamste, nl. de afwezigheid van medezeggenschap van den loonarbeider in het bedrijf, waarin hij werkt, buiten bespreking heeft gelaten. Weliswaar lijkt mij de huidige „moeheid”, eene reactie op de abnormale gespannenheid tijdens den oorlog, een factor van beteekenis bij de verklaring van de mentaliteit der arbeiders, toch hebben m.i. de verschijnselen, die thans, opgewekt door de oorlogsomstandigheden, aan de oppervlakte zijn gekomen, diepere oorzaken. Bij het beschouwen dezer oorzaken ga ik eveneens voorbij aan een argument, dat door den heer Van Braambeek is gebruikt, nl. de verwachting bij de arbeiders, dat aan het ontnemen van de macht aan de zoogenaamde regeerende klassen gepaard zou gaan eene betere leiding der samenleving, zonder oorlogsconflicten. Deze omstandigheid toch, daargelaten de vraag of er voldoende gronden zijn om de verwezenlijking dier verwachting te kunnen hopen, acht ik, hoe belangrijk in zich zelve, ten opzichte der probleemstelling, die ik thans wil verdedigen, van bijkomenden aard.

Ik stel dus in het midden der aandacht het vraagstuk der medezeggenschap. Waar komt de begeerte daartoe vandaan?

Ik moet beginnen met eene onderscheiding te maken, die, wat hare wetenschappelijke populariteit betreft, wel van den „nieuwen” tijd is. Meer en meer is men door wijsgeerig en psychologisch onderzoek tot de overtuiging gekomen, dat in het *bewustzijn* slechts

een gedeelte, en meest een zeer klein gedeelte, tot uiting komt van dat, wat in 's menschen innerlijk woelt. Dit beteekent, dat de menschelijke gedachten en leerstellingen niet alleen zeer onvolmaakt de eigenlijke levensbegeerten weerspiegelen, doch ook wel daarmede in volmaakte tegenspraak kunnen zijn. Theorieën en ideeën zijn soms evenvele bedeksels voor hetgeen de menschen in werkelijkheid, zij het dan ook onbewust, willen. Bij de vraag naar de juistheid eener leer bepaal men zich derhalve niet uitsluitend tot een oordeel aangaande de logische constructie daarvan of aangaande de uitvoerbaarheid in verband met het in abstracto gestelde doel, veeleer moet het onderzoek zich uitstrekken naar de diepste begeerte, in *welker dienst* de theorieën staan. De scherpe onderscheiding tusschen levenswil en bewustzijn brengt al direct de verklaring nader tot de vraag, hoe het toch komt, dat menschen in betrekkelijk kort tijdsverloop eerst gehuldigde leerstellingen geheel overboord kunnen werpen. De eigenlijke begeerte ontslaat toch in zulke gevallen niets anders dan een dienstknecht, in wiens nuttigheid zij zich heeft vergist.

Wanneer men zich een beeld wil vormen van den tegenwoordigen, in de samenleving zich openbarenden, tijdgeest, dient men zich derhalve niet te bepalen tot een onderzoek van de „loopende” theorieën, doch af te dalen tot deze vraag: *welke is de karakteristieke levensbegeerte van onzen tijd?*

Deze begeerte zou ik nu willen aanduiden met het internationale woord: *zelfbeschikking*. Hiermede is naar mijne meening de kern geraakt.

In volmaakte tegenstelling met den geest van de tijdsperiode, die met den oorlog is afgesloten, en die gericht was op de gemeenschap, de vereeniging, de nivelleering, gaat onze tijd, misschien bij wijze van reactie, misschien ook bij wijze van evolutie of revolutie, met volle zeilen het *individualisme* tegemoet. Waar men ook in het leven grijpt naar de opdringende, nieuwe, levensbegeerte, overal vindt men dat ééne woord: „*zelf*”. Ik spreek hiervan „*nieuwe*” levensbegeerte, in tegenstelling met de nog bestaande strooming, die in de richting der gemeenschapssovereiniteit gaat. Voordat ik mijn stelling luidende „de opkomende levenswil van onzen tijd is individualistisch, het bestaande *bewustzijn* daarentegen geloof aan de almacht van gemeenschap en organisatie”, ga toelichten, wil ik eerst de uitdrukking „*individualisme*” vervangen door „*personalisme*”, omdat de eerste uitdrukking door het gebruik een hatelijken klank heeft gekregen, die vaak verwarring sticht. Het streven naar individualiteit is niet iets, dat in zichzelf verkeerd is; het kan echter wel verkeerd worden.

Het typische nu van onzen tijd, die zich als „*nieuw*” aandient, is de begeerte naar zelfstandigheid. Men wil zichzelf zijn, zijn eigen-aard ontplooiën en tot gelding brengen. In het internationale leven is het „*zelfbeschikkingsrecht*” tot een bevrijdingskreet geworden van de volken, wier eigen karakter door vreemde overheersching belemmerd werd. Het eigene eischt zelfregeering, en daarmede heeft men het nationaliteitsprincipe gesteld, als protest tegen onnatuurlijke samenvoeging. De oorlogsallianties kwamen tot stand om dat „*eigene*” te beschermen en het nationalisme is zoo versterkt uit den oorlog gekomen, dat de volkerenbondsgedachte haar geringe levensvatbaarheid nog voor een deel moet ontleenen aan het besef, dat de internationale vereeniging eene bescherming kan zijn voor de afzonderlijke nationaliteiten.

Slaan wij voorts het oog op de ontwikkeling binnen de grenzen der naties. Daar hebben wij in de laatste halve eeuw een steeds wijder uitcirkelenden invloed van het organisatie-beginsel, of wel van de tegenpool der individualiteit, gezien. Het Duitschland van vóór den oorlog is daarvan wel het meest typische voorbeeld geweest. Men was daar op weg naar de absolute organisatie. De samenleving was tot een reusachtig

mechanisme geworden, waarin steeds minder aan het toeval der individualiteit werd overgelaten, maar alles naar vaste wet en orde werkte. De oorlog had aan dat mechanisme in korten tijd een zeer groote uitbreiding gegeven, totdat het, zij het dan ook door andere invloeden, plotseling in enkele dagen aan stukken is geknapt.

Staat bij onzen Oostelijken nabuur het organisatie-principe thans voor een diepen afgrond, in ons land schijnt de evolutie, belangrijk versneld door den oorlog, rustig voort te gaan. Holland, het klassieke land van landbouw en handel, kan bogen op eene levenskrachtige groot-industrie; wij hebben eene dagelijks toenemende staatsbemoeiing; vereenigingen en bonden verruimen hun invloedssfeer; de sociale opvattingen wijzen steeds in de richting van organisatie en gemeenschap, kortom, er schijnt geen twijfel meer omtrent den weg, die moet worden ingeslagen.

En toch, achter het scherm van de maatschappelijke organisaties en van het officieele bewustzijn, is iets aan het woelen met de allures van een spelbreker. Binnen- en buitenzijde van het leven „*kloppen*” niet met elkaar. Vreemde, verontrustende, geluiden dringen door de reten der pas opgetrokken muren. Waar komen zij vandaan? Er heerscht een geest van verzet, van tuchteloosheid, zegt men. De eerbied voor het gezag ontbreekt; ieder tracht maar zijn eigen gang te gaan. Er wordt gerukt en getrokken aan de vaste vormen, de regels, de wetten. Maar naast de afkeurenswaardige verschijnselen, verheffen zich andere, die niet zoo maar terzijde kunnen worden gesteld. Een steeds sterker wordende begeerte naar individualiteit tracht zijn weg te banen op elk levensterrein. Men wil „*eigen baas*” zijn, zijn leven zelf maken met verbreking der knellende vormen.

Het zou te ver voeren deze lijn encyclopaedisch te volgen en daarom wil ik mij bepalen tot het zuiver maatschappelijke. Daarin openbaart zich het genoemde personalisme in talloze schakeeringen, van wereldvlucht tot wereldverovering, van wild anarchisme tot de koele begeerte een strak systeem op te leggen, van ziekteverschijnsel tot normale energie-ontploffing. Maar al die schakeeringen hebben één principe gemeen, dat met de volgende woorden is weer te geven: *weigering tot dienstbaarheid, en begeerte tot zelfbeschikking*.

In welken maatschappelijken kring men ook staat, overal zal men diezelfde strooming tegenkomen. De patroon, die moeilijkheden met zijn arbeiders heeft, weet het even goed als de vakvereenigingsleider, wiens plannen door een wilde staking omver worden geworpen; de huisvrouw met hare dienstbode weet het evengoed als de superieur met zijn ondergeschikte ambtenaren.

Het verschijnsel is algemeen, op de fabriek, in de keuken, op het kantoor, bij lage en hooge loonen, bij goede en slechte woningtoestanden, bij veel en weinig vrijheid. Daarom moet men naar eene algemeene oorzaak zoeken.

Hij, die de gestelde vraag meent opgelost te hebben met het antwoord „het ligt aan het geheele maatschappelijke stelsel”, heeft, laat staan dat zijn bezwaren tegen het „*stelsel*” juist zijn, toch nog slechts gewezen op den *vorm* en niet op het opdringende *leven*. Hij is iemand, die eene overstroming wijt aan de aanwezigheid der dijken en voorbijziet, dat de oorzaak gelegen is in den wassenden *vloed*. Wij kunnen dan ook niet het leven verklaren uit het stelsel, maar moeten zoeken naar de bron van het leven zelf. Daarom nog eens de vraag: Waar komt het groeiende personalisme vandaan?

Het antwoord ligt dichtbij, en, wanneer ik mij beperkt tot ons eigen land, wel zóó dichtbij, dat het uitspreken daarvan bijna kinderlijk schijnt.

Het Hollandsche personalisme of individualisme is niet van gisteren, doch heeft eene eeuwenoude historie achter zich, die wij, langs de lijnen van de anthropolo-

gische samenstelling van ons volk, zouden kunnen terugleiden tot een eigenschap van het Germaansche ras, dat behalve in ons land nog zijn voornaamste vertegenwoordigers vindt in de Scandinaviërs en Angelsaksers. Indien wij onze nationale geschiedenis laten aanvangen omstreeks Karel V, dan kost het niet veel moeite daarin op bijkans elk levensterrein het personalistische kenmerk terug te vinden. De uitingswijzen zijn weliswaar verschillend geweest, maar overal vindt men toch het personalistische terug, in voorspoed en tegenspoed, in de energie-ontploffing der 17e en in de vadsigheid der 18e eeuw. De 19e eeuw heeft daarop evenmin uitzondering gemaakt; de tijden van het ongebreidelde individualisme in de staatkunde, in de maatschappelijke verhoudingen en in de industriële ontwikkeling zijn zelfs zeer kenmerkend daarvoor. Na het midden der voorgaande eeuw teekende zich echter langzaam eene gewijzigde houding af, die parallel ging aan de maatschappelijke, in de richting der organiseering gaande, omvorming. Het gevoel voor het persoonlijke begon plaats te maken voor den zin voor het algemeene. De staatsbemoeiing werd uitgebreid, dwangregeling ondervond niet meer zulke tegenkanting, de persoonlijke firma's werden naamloze vennootschappen, de bedrijven werden steeds grooter en verloren hun individueel karakter, de gedachte aan gelijkheid en uniformiteit won steeds meer veld, kortom eene nivelleeringsbeweging rees op, die, gesteund door velerlei beschouwingen van idealistischen, materialistischen of utilistischen aard, gegroeid is tot een zekere openbare meening, welke steeds vijandiger stond tegenover het persoonlijke. Het persoonlijke werd afgekeurd, verdacht gevonden; het begon zelfs onafzienbaar geacht te worden er individuele meeningen of gedragingen op na te houden. In één woord het oude welbewuste *Hollandsche personalisme* is door het moderne bewustzijn als *verkeerd* bestempeld en *met toenemend geweld uit het bewustzijn weggedrongen*.

Wij zijn dat personalisme individueel en maatschappelijk *vergeten*, maar het leeft in het onderbewuste voort, en begint van daaruit sterker en sterker zich in beweging te zetten, om toch te bereiken wat het wil. Publiek wordt het niet erkend en buiten de deur gehouden; daarom zoekt het langs anderen weg vergoeding en tracht incognito, verkleed, zijn begeerte te bevredigen. Het herkent zichzelf niet, want het werkt onbewust; het wordt ook niet herkend, want het bewustzijn heeft het uit zijn sfeer gebannen.

Indien wij de traditioneele intellectualistische maatstaven voor iemands maatschappelijk „zijn” op zij zetten en hem gaan beoordeelen, niet naar zijn bewustzijnsinhoud en naar zijne theorieën, doch naar zijn feitelijken levenswil en wij dus inderdaad *realistisch* oordeelen, dan doen wij merkwaardige en zeer onaangename ontdekkingen.

Trekken wij een lijn van de gematigd-conservatieve socialistischen over de revolutionnair-socialisten naar de communisten, en van hen naar de anarchisten, dan ontdekken wij een steeds sterker wordend personalisme, dat ten slotte in den anarchist ongebreideld te voorschijn komt, na telkens meer en meer beletselen en banden afgeschud te hebben.

Langs die lijn heeft het verdrongen personalisme een uitweg kunnen vinden, en het openbaart zich in den hartstochtelijke revolutionnair zelfs als *ziekteverschijnsel*.

De mensch, die de duizendjarige cultuur tot den grond wil afbreken en op de puinhoopen daarvan een nieuw rijk wil maken, uit zichzelf en door zichzelf, is wel de hyper-individualist. Hij zelf, met zijn ideaal voor ogen, is de maatstaf en *hij* schrijft aan de historie voor, hoe het in de toekomst zal moeten gaan. Hij legt zichzelf op aan de menschheid, hij is de schopper en formeerder, omwalmd door de wierookwolken van eigen waan.

En toch mogen wij deze menschen niet uitsluitend

individueel beschouwen, wij moeten hen zien van uit het gezichtspunt der samenleving, en erkennen, dat zij ziektesymptomen zijn, die dieper oorzaak hebben dan eene toevallige karaktergesteldheid.

Zij zijn de bewijzen, dat er iets niet in orde is. nl. dat er een levenskracht weggedrukt is, die nu als abnormaliteit herrijst.

Dit maatschappelijk ziektebeeld lijkt zoo merkwaardig op dat van de gevallen uit de medische-psycho-analytische practijk, dat de consequentie voor de hand ligt, *Ook op maatschappelijk gebied zal de genezing door zielsontleding tot stand moeten komen*. De oorzaak der ziekte moet opgespoord en in het bewustzijn teruggebracht en dáár, waar noodig, *veredeld* worden. Die taak lijkt schier onmogelijk, daar de patiënt een millioenen-hoofdige samenleving is — en toch zal het moeten, wil de ziekte niet voortwoekeren tot den dood.

In ons geval moet het personalisme, dat verdrukt en teruggedrongen is, eerst in het bewustzijn erkend worden en dan moeten de middelen gevonden worden om het normalen uitweg te geven en tevens innerlijk te verdedelen. Dan zullen de ziekteverschijnselen verdwijnen en een kracht dienstbaar gemaakt worden aan hooger ideaal. Bij die veredeling, die de zelfbeheersching en dienstwilligheid inhoudt, zullen ongetwijfeld socialistische gedachten goede diensten bewijzen, daar deze niet meer zullen zijn de wapenen van een blind individualisme, maar de welbewuste formuleringen van een persoonlijk leven, dat *zichzelf* op tijd weet te binden.

Haarlem.

Mr. P. H. W. G. VAN DEN HELM.

HET PACHTVRAAGSTUK.

Verschenen is het eerste deel van het verslag der Staatscommissie voor het pachtvraagstuk, benoemd bij Koninklijk besluit van 12 Maart 1919, No. 10, waaraan werd opgedragen:

a. te onderzoeken, of er grond is voor herziening van de vierde afdeling van den zevenden titel van het derde boek van het Burgerlijk Wetboek, en, bij bevestiging van deze vraag, aan te geven, welke de wijzigingen behooren te zijn;

b. na te gaan, of de bestaande bijzondere tijdsomstandigheden aanleiding geven tot het maken van een regeling, om opdrijving van de huurprijzen te voorkomen, en, bij bevestiging van deze vraag zoodanige regeling te ontwerpen.

Zooals uit de installatierede van den Minister van Landbouw, Nijverheid en Handel bleek, was het de bedoeling, dat het tweede gedeelte van deze taak, het overwegen en eventueel ontwerpen van crisismaatregelen, als zijnde een aangelegenheid van urgenten aard, in de eerste plaats ter hand zou worden genomen; het bestudeeren eener blijvende herziening van het pachtcontract zou uiteraard meer tijd vorderen. Ten behoeve van het onderzoek van het sub b vermelde punt heeft de commissie op ruime schaal vragenlijsten rondgezonden aan verschillende landbouwwerorganisaties en ook op een aantal plaatsen enquêtes ingesteld. Het resultaat van een en ander wordt thans aan Hare Majesteit de Koningin aangeboden.

Bij de beoordeeling van dit Verslag moet dus in het oog worden gehouden, dat het slechts op crisisverschijnselen en noodmaatregelen betrekking heeft. De groote vragen van het pachtwezen, als het uitsluitend door den pachter dragen van het bedrijfsrisico, de onzekerheid van het gebruiksrecht van den pachter, de vergoeding voor door den pachter aangebrachte verbeteringen, waaromtrent door de groote Staatscommissie voor den landbouw belangrijke beschouwingen ten beste zijn gegeven, worden uiteraard niet aangeroerd.

In de eerste plaats rijst dus de vraag, of crisismaatregelen noodig zijn; de opdracht aan de Staatscommissie te dien aanzien vestigde de aandacht op opdrijving van huurprijzen. Het rapport stelt buiten twijfel,

zoals ook trouwens voor ieder waarneembaar was, dat gedurende de oorlogsjaren een sterke stijging van pachtprijzen plaats vond, zij het dan ook in de eene streek meer dan in de andere. Nevens enkele bijzondere omstandigheden kunnen daarvoor als oorzaken gelden: de stijging der prijzen van landbouwproducten, de verminderde koopkracht van het geld, het gebrek aan krachtvoeder, dat een versterkte vraag naar gras- en hooiland deed ontstaan, enz. Intusschen is aan de commissie bij haar onderzoek gebleken, dat al is die stijging der pachtprijzen gedurende de oorlogsjaren zeer belangrijk geweest, de pachtprijzen als regel niet te hoog waren in verband met de resultaten van het bedrijf. De winst was evenredig met de stijging en tot heden was het bedrijf, ook bij de hooge pachtprijzen, loonend. Behoudens enkele uitzonderingen, stemden alle berichtgevers hierin overeen. Voor de toekomst waren velen echter pessimistisch gestemd, al meenden sommigen, dat ook bij teruggaande conjunctuur de toestand niet zorgwekkend behoefde te zijn. Dit resultaat is zeer belangwekkend. Het toont aan, dat de bestaande toestand tot nu toe het ingrijpen van den crisiswetgever niet wettigt. Er mogen velen zijn, die de gunstige conjunctuur gaarne zooveel mogelijk aan den pachter ten goede willen doen komen, een afdoende reden kan daarvoor niet worden aangevoerd. De gunstige resultaten van het bedrijf zijn immers niet het gevolg van werkzaamheden van den pachter; zij zijn buiten zijn toedoen door de bijzondere tijdsomstandigheden ontstaan en het is meer een kwestie van sympathie, wien men het voordeel daarvan wil gunnen, waarbij in het oog is te houden, dat in vele gevallen de pachter niet de economisch-zwakke en de eigenaar niet de economisch-sterke partij is. Voor een deel komt het voordeel ook thans nog aan den pachter ten goede, al is het aandeel van den eigenaar bij de wijziging der pachtcontracten sterk vergroot. Gedurende de eerste oorlogsjaren echter zijn die voordeelen bij de toen nog loopende pachtcontracten grootendeels, zoo niet geheel, aan den pachter ten goede gekomen. Houdt men een en ander in het oog, dan zou daaruit volgen, dat ook de Staatscommissie tot de conclusie moest komen, dat maatregelen tegen het te hoog opdrijven der pachtprijzen in verband met de bijzondere tijdsomstandigheden niet noodig zijn. Dat de commissie echter tot een ander resultaat is gekomen en desniettemin gemeend heeft wettelijke maatregelen te moeten voorstellen, vindt zijn oorzaak in de hierboven reeds aangestipte omstandigheid, dat de ingewonnen adviezen, ofschoon tevreden met den toestand in de afgelopen jaren, pessimistisch gestemd zijn ten aanzien van de toekomst. Inderdaad rijst de vraag, of de sterk verhoogde pachtprijzen bij de door velen verwachte crisis in het landbouwbedrijf kunnen worden gehandhaafd, zonder een algemeene calamiteit te veroorzaken. Of die crisis zal ontstaan en zoo ja wanneer, kan niet worden voorspeld, doch met die mogelijkheid moet ernstig rekening worden gehouden. Terecht merkt de Staatscommissie op, dat met het nemen van wettelijke maatregelen niet mag worden gewacht, tot die crisistoestand is ingetreden.

In zeker opzicht heeft de practijk reeds getracht zich tegen een mogelijken teruggang der prijzen in het landbouwbedrijf te waarborgen. Uit het rapport der Commissie blijkt nl. dat bijna over het geheele land een neiging valt waar te nemen om voor kortere termijnen te huren en te verhuren. De drang hiertoe ging zoowel van pachter als verpachter uit. De eerste wenschte zich te dekken bij eventueele daling van conjunctuur, de andere wilde bij mogelijke stijging hiervan mede de voordeelen genieten. Pachttermijnen van negen en veertien jaar verdwenen en werden teruggebracht tot korter termijn; in Noord-Holland schijnen zelfs termijnen van één en twee jaren voor boerderijen geen zeldzaamheid te zijn. Ook in Friesland bleek, dat gedurende den oorlog bij het eindigen

van den pachttermijn het contract voor een of twee jaren werd verlengd. Deze practijk valt toe te juichen. Ofschoon de stabiliteit van het pachtbedrijf een economisch belang is, zoo behoort die stabiliteit slechts op het bedrijf zelf, niet op den pacht prijs betrekking te hebben. Lange pachtcontracten verdienen in normale tijden zooveel mogelijk te worden bevorderd, omdat de daarmede gepaard gaande onveranderlijke pacht prijs dan geen bezwaar oplevert. In tijden echter van wisselende conjunctuur wordt die constante pacht prijs tot een knellenden band, waarvan de benadeelde partij zich op allerlei wijzen tracht te ontdoen. Zoo blijkt, dat in de eerste oorlogsjaren in sommige streken door de verhuurders gebruik werd gemaakt van het niet nakomen van betrekkelijk onbeduidende bepalingen van het contract (het houden van een bepaald aantal stuks vee, het delven van slooten, enz.) om tusschentijdsche ontbinding te verkrijgen, ten einde een nieuw contract tegen een hooger pacht prijs aan te gaan. Ook wordt melding gemaakt van een geval, dat de eigenaar de tusschentijdsche ontbinding vorderde op grond van de overtreding van een verbod, van oude tijden her in de pachtcontracten voorkomende, om de kamers in de hoeven met behangsel papier te behangen. Worden thans contracten met zeer hoogen pacht prijs voor te langen tijd gesloten, dan zal de pachter daarvan, bij sterk dalende prijzen der producten, de nadeelen ondervinden en bestaat het gevaar, dat op de verzorging van het land meer wordt bezuinigd, dan bij normalen pacht prijs zou geschieden. De verkorting van den pachttermijn is thans dan ook ongetwijfeld in het algemeen belang.

De Staatscommissie heeft de door haar noodig geachte maatregelen in een tweetal wetsontwerpen belichaamd. In de eerste plaats stelt zij een ontwerp van wet voor, houdende regeling omtrent het dragen der kosten van en verbod van het uitloven van premiën bij openbare verkooping en verpachtingen. Daarin wordt als voorschrift van dwingend recht bepaald, dat de kosten van openbare verkooping en verpachtingen ten laste van den verkooper of verpachter komen en wordt straf bedreigd tegen het uitloven van premiën als wijnkoop-, inzet-, bod-, hoog- of strijkelden. Als crisismaatregel in engeren zin kan dit niet worden beschouwd, zooals in de toelichting trouwens wordt toegegeven. Ofschoon het te bezien valt, of de invloed dezer voorschriften van betekenis zal zijn, zullen de gewraakte instituten wel niet veel verdedigers meer vinden en kan dus het voorschrift zonder bezwaar tot wet worden verheven. In het Voorloopig Verslag van de afdelingen der Tweede Kamer op het ontwerp-Duurtewet werd ook op dergelijke voorschriften aangedrongen.

Van meer betekenis is het tweede ontwerp der commissie, waarbij een nieuwe regeling van het remissierecht wordt voorgesteld. Dit recht is thans geregeld in de artt. 1628—1632 van het Burgerlijk Wetboek, doch wordt in de meeste contracten buitengesloten. Eenige jaren geleden is een voorstel van wet ingediend door den heer Helsdingen c.s. tot wijziging dezer artikelen waarbij dit instituut tot dwingend recht wordt gemaakt en bepaald wordt, dat indien de oogst voor ten minste een derde gedeelte door onvermijdelijke toevallen is verloren gegaan, de huurder een evenredige vermindering van de huurpenningen zal kunnen vorderen, behoudens verrekening met andere huurjaren bij meerjarigen pacht. Het Voorloopig Verslag is op 28 Januari 1914 verschenen, doch de voorstellers hebben blijkbaar nog geen gelegenheid kunnen vinden de daarin vervatte opmerkingen te beantwoorden. Ook de regeling van het remissierecht is dus eigenlijk geen crisisrecht. Het is een integreerend deel van het pachtrecht en als zoodanig ook door de groote Staatscommissie voor den landbouw van 1906 in haar verslag behandeld. De bijzondere tijdsomstandigheden kunnen niet geacht worden juist de noodzakelijkheid van een andere regeling dezer aangelegenheid te heb-

ben aangetoond. Indien deze Staatscommissie thans tot die wijziging wil overgaan, dan komt dit omdat zij daaraan vastknoopt een uitbreiding van het remissierecht tot de gevallen van dalende en stijgende productenprijzen, die met de tegenwoordige tijdsomstandigheden ten nauwste samenhangen.

De bestaande bepalingen van het Burgerlijk Wetboek beperken de bevoegdheid tot het vorderen van een vermindering der huurpenningen tot de gevallen van het verloren gaan van ten minste den halven oogst door onvermijdelijke toevallen. Daaruit volgt, dat het verlies het gevolg moet zijn van omstandigheden, die rechtstreeks op de quantiteit of de kwaliteit der producten inwerken, als hagel, vorst, overstroming, oorlogsverwoesting, etc., niet dus van dalende marktprijzen, die de producten zelven onaangetast laten. Hetzelfde beginsel was gevolgd in het wetsontwerp-Helsdingen met verandering van het verloren gaan van de helft in een derde van den oogst, als vereischte voor het instellen der actie tot vermindering van den pacht-prijs. Het voorstel van de Staatscommissie wijkt daarvan belangrijk af; immers het kent den huurder aanspraak op vermindering van de huursom toe, wanneer gedurende een huurjaar of een huurseizoen, tengevolge van buitengewone omstandigheden, de opbrengst van het bedrijf aanzienlijk minder is geweest, dan bij het aangaan der overeenkomst te verwachten was. Daaronder valt dus ook een daling der productenprijzen, doch volgens het voorstel der Staatscommissie alleen dan, wanneer door de Kroon bij algemeenen maatregel van bestuur verklaard is, dat zulks in het algemeen belang wenschelijk is. Bedrijfschade, die door schuld van den pachter is ontstaan, die het gevolg is van zijn persoonlijke omstandigheden (ziekte, staking), of die door verzekering gedekt is, komt niet voor vergoeding in aanmerking. Daartegenover wordt den verhuurder de bevoegdheid toegekend verhooging van den pacht prijs te vorderen, doch alleen wanneer gedurende een huurjaar of huurseizoen de lasten, die hem door publiekrechtelijke lichamen zijn opgelegd wegens buitengewone werken, waardoor het bedrijf gebaat wordt, aanzienlijk hooger zijn geweest, dan bij het aangaan der overeenkomst te verwachten was en wanneer tengevolge van een buitengewone stijging van den prijs van voortbrengselen van het bedrijf, de opbrengst aanzienlijk hooger is geweest, dan bij het aangaan der overeenkomst te verwachten was. De laatstgenoemde grond komt echter slechts in aanmerking als de Kroon bij algemeenen maatregel van bestuur verklaard heeft, dat zulks niet strijdig is met het algemeen belang. Deze algemeene maatregel, evenals die betreffende verlaging van productenprijzen kan voor het geheele Rijk of voor bepaalde gedeelten worden uitgevaardigd en geeft aan op welke voortbrengselen hij betrekking heeft. Voorts worden de vorderingen zoowel van huurder als verhuurder tot bepalingen van dwingend recht gemaakt en gebonden aan een termijn van zes maanden na het eindigen van het huurjaar of het huurseizoen, waarover de huurprijs verschuldigd is. Ten slotte kunnen bij algemeenen maatregel van bestuur bepaalde buitengewone omstandigheden worden aangegeven, waaraan de huurder niet de bevoegdheid kan ontleenen een actie tot vermindering van den huurprijs in te stellen, wanneer den huurder bij de huurovereenkomst de verplichting is opgelegd zich tegen de nadeelige gevolgen daarvan te verzekeren (men denke aan brand). Ook zijn, ter voorkoming van onduiking, de voorschriften van toepassing verklaard op zakelijke genotsrechten op landerijen van niet te langen duur.

De voorstellen van de Staatscommissie zijn derhalve van ingrijpenden aard.¹⁾ Zij staan eigenlijk los van de crisisomstandigheden en strekken om den verhuur-

der te doen deelen in het bedrijfsrisico van den huurder. De regeling van risico in het algemeen is steeds een moeilijk vraagpunt. Een rechtsbeginsel komt daarbij niet in het spel. Het komt er slechts op aan een greep te doen en een regeling te geven, ten einde voor voorkomende gevallen een zekere mate van billijkheid en rechtszekerheid te scheppen. Wie de beschouwingen van de groote Staatscommissie voor den Landbouw over dit vraagstuk leest, inzonderheid de breedvoerige opmerkingen in het verslag van 1913 aan het remissierecht, de mobiele pacht etc. gewijd, zal tot de conclusie komen, dat de beslissing ook op het gebied van het pachtwezen moeilijk is. Het vraagstuk wordt nog des te ingewikkelder, nu de Staatscommissie den verhuurder gaat betrekken in het geheele bedrijf van den pachter en dus niet alleen de oorzaken, die direct op den oogst inwerken van invloed doet zijn, maar iedere oorzaak, die op de geldelijke gevolgen van het bedrijf inwerkt, b.v. de keuze der te teelen producten, ziekten van vee, etc. Daarenboven zal het hier in veel gevallen oorzaken betreffen, waarover de pachter zelf te beslissen heeft, anders dus als bij het bestaande remissierecht, waar het intreden der vereischte omstandigheden onafhankelijk is van den wil van den pachter. Welke producten zal de pachter teelen? Gewassen, die een matige opbrengst geven zonder veel risico, of handesgewassen, die een ruime opbrengst geven, doch waarvan de prijzen aan groote schommelingen onderhevig zijn. Indien hij door de voorstellen der Staatscommissie tegen verlies gevrijwaard is, zal hij wellicht de laatste kiezen. Gesteld, dat er een besmettelijke ziekte onder de schapen heerscht, dan zal een voorzichtig pachter niet te veel geld aan schapen besteden; is hij gevrijwaard tegen risico, dan denkt hij er allicht anders over. Ook zal hij bij een heerschende runderepidemie voorzigtiger zijn met aankopen van vreemd vee, indien hij het risico zelf moet dragen. In welke richting zal hij zijn veebedrijf ontwikkelen? Zal hij bij stijgende prijzen van krachtvoeder zich afzijdig houden van het mesten van slachtvee, of het risico op zich nemen en hoe zal zijn houding zijn bij schommelende vee prijzen. Toch zal in dergelijke gevallen den pachter, indien hij aanmerkelijke verliezen lijdt, geen schuld zijn te wijten, die het recht op pachtvermindering verloren zou doen gaan. Toegegeven zij, dat de werking der voorgestelde bepalingen eenigszins getemperd wordt, doordat voor de werking daarvan ten aanzien der productenprijzen steeds een algemeene maatregel van bestuur wordt vereischt. De vraag rijst echter, of het wenschelijk is die bevoegdheid aan een algemeenen maatregel van bestuur op te dragen. De beslissing daarover ligt binnen den kring der politiek; het uitvaardigen moet ongetwijfeld den indruk teweegbrengen, dat door het toekennen der vergoedingen naar de een of andere zijde deugdelijke gronden aanwezig zijn en in zekere mate praejudicieren op de beslissing van den rechter. Wellicht zal worden opgemerkt dat belangrijke verliezen wegens epidemieën onder het vee van het recht op vergoeding zullen worden uitgesloten, omdat veeziekten kunnen worden opgenomen in den algemeene maatregel van bestuur, als ongevallen, waartegen de huurder verplicht kan worden zich te verzekeren. De bedoeling van die bepaling is, blijkens de toelichting, tevens om een zachten drang in de richting van verzekering te geven. Intusschen is de veeverzekering slechts bij kleinere bedrijven van toepassing, omdat zij voor de grootere te duur is. Onder de tegenwoordige omstandigheden is het daarvoor veel voordeeliger het risico zelf te dragen. De vraag rijst dan ook, of het gewenscht is in die richting verzekeringsplicht op te dringen, nu de practijk in het grootbedrijf daarvan niet gediend is.

Ook is het een bezwaar, dat het stelsel van verrekening met gunstige jaren; dat in de tegenwoordige voorschriften van het Burgerlijk Wetboek wel bestaat en ook in het wetsontwerp-Helsdingen is opgenomen,

¹⁾ De Staatscommissie kondigt aan, dat zij binnenkort haar oordeel over het vraagstuk van de bescherming van den zittenden pachter in verband met de tijdsomstandigheden bekend zal maken.

in het voorstel der Staatscommissie niet voorkomt. Het niet opnemen van dit stelsel wordt verdedigd met het betoog, dat de verzekering moeilijk is en minder noodig, omdat in sommige omstandigheden ook de verhuurder aanspraak op verhooging kan doen gelden en het stelsel in het voorstel van de groote Staatscommissie voor den Landbouw ook achterwege was gelaten. Ten aanzien van het laatste zij opgemerkt, dat die Staatscommissie het recht van remissie wenschte te beperken tot zeer buitengewone ongevallen als overstroming, hagelslag, verwoesting door oorlog, waarbij vergelijking met gunstige jaren vrijwel niet in aanmerking kan komen. Voorts dient in het oog gehouden te worden, dat de verhuurder wel de bevoegdheid heeft om onder zekere gunstige omstandigheden verhooging van pacht te vragen, doch dat hij niet verplicht is daarvan gebruik te maken. Doet hij het niet, dan is er alle aanleiding verrekening toe te laten, wanneer de pachter op zijn beurt wel wijziging van de pachtsom vraagt. Ook kan de huurder op grond van iedere buitengewone omstandigheid, die in zijn nadeel is, vermindering van de pacht vragen, terwijl de bevoegdheid van den verhuurder om verhooging te vragen beperkt is tot stijging der productenprijzen en onder zekere omstandigheden vermeerdering der door publiekrechtelijke lichamen opgelegde lasten.

De bedoeling is geweest om in de door de Staatscommissie ontworpen bepalingen de gevolgen te regelen, die het pachtcontract zou behooren te ondergaan van den invloed der bijzondere tijdsomstandigheden. Een dergelijke regeling, zou moeten bestaan in een zoo goed mogelijke verdeling van het risico. De vergadering der Nederlandsche Juristenvereniging hield zich in Juni 1918 bezig met den invloed der bijzondere tijdsomstandigheden op overeenkomsten in het algemeen. Daarbij bleek, dat de regeling van het risico, vooral bij wederkerige overeenkomsten, niet gemakkelijk is en dat het bestaande recht tot onbevredigende resultaten te dien aanzien leidt. De praktijk redt zich in sommige gevallen b.v. in de uitspraken der Amsterdamsche graanarbitrage door het risico over beide partijen te verdeelen. Indien zich in den landbouw een zoo ingrijpende crisis mocht voordoen, dat handhaving van de bestaande pachtcontracten tot een economischen wantoestand leidt (waaromtrent uiteraard niets te voorspellen is), dan behoort inderdaad in de verdeling van het risico te worden ingegrepen. Dit doel wordt voorbijgestreefd door de door de Staatscommissie voorgestelde bepalingen, welke een aangelegenheid regelen, die ook voor normale tijden van verstrekkende betekenis is. Dit onderwerp verdient ernstige belangstelling, evenals de andere onderdeelen van het pachtvraagstuk, doch het is de vraag, of het aanbeveling verdient het bij wijze van crisismaatregel op te lossen.

R. H. DE VOS VAN STEENWIJK.

TABAKSBELASTING.

Nu het gewijzigde wetsontwerp tot heffing van een tabaksaccijns vermoedelijk binnenkort bij de Staten-Generaal in behandeling zal komen, is het wellicht van belang hieraan enkele woorden te wijden.

Gaan wij in de eerste plaats de geschiedenis van het wetsontwerp na, zoo brengen wij in herinnering, dat reeds in November 1914 door den toenmaligen Minister van Financiën een commissie ingesteld werd om van advies te dienen in zake de heffing eener belasting op tabak.

Na ampele beraadslagingen kwam deze commissie tot het besluit, dat — aangenomen dat een tabaksbelasting inderdaad onvermijdelijk was — de meest aanbevelenswaardige wijze van heffing zou zijn een „banderolle-belasting” berekend naar den kleinhandelprijs der ten verkoop komende artikelen; zij legde haar oordeel neer in een wetsontwerp, hetwelk wel gepubliceerd doch — tengevolge der verandering van ministerie — niet meer in behandeling gekomen is.

Zooals te verwachten was, vond dit dadelijk een

heftige bestrijding. Weliswaar is menigeen, die vroeger tot de overtuigde bestrijders eener tabaksbelasting in het algemeen behoorde, gaan inzien dat, nu het geld er eenmaal zijn moet, het genot van tabak — waarin toch ontegenzeggelijk een zekere luxe schuilt — op den duur niet geheel onbelast kan blijven, het bleek wel, dat men omtrent de wijze van heffing niet gemakkelijk tot overeenstemming zou geraken.

Zowel in fabrikanten- als winkelierskringen bleek men bevreesd voor de uitwerking der banderollebelasting, met haar inderdaad bezwaarlijke formaliteiten, ingewikkelde controle-middelen en het daarvoor benodigde leger nieuwe ambtenaren.

Velen meenden, dat men met een matige verhooging van het invoerrecht op ruwe tabak op veel eenvoudiger wijze hetzelfde bereiken kon. Nu is inderdaad deze wijze van heffing veel gemakkelijker en zou — vooral indien men zonder meer een belasting naar het gewicht kon heffen — veel minder controle vereischen. Men mag echter niet vergeten, dat men, wanneer men een min of meer belangrijke som uit deze belasting moet putten, aan een „matige” belasting niets heeft.

Bovendien zou men dan in den geest van den tegenwoordigen tijd op den duur zeker niet kunnen volstaan met zulk een gewichtsbelasting (die immers het pijpje van den werkman even zwaar treffen zou als de luxe-sigaar van den rijke) doch zou onvermijdelijk naar een waardebelasting met al den aanleefe van dien gedreven worden en wel uit den aard der zaak naar een waardebelasting, die hoog genoeg zou blijken om fraude de moeite waard te doen zijn.

De thans bestaande vrijheid in de behandeling van het artikel (in de fictieve Entrepots, etc.) zou dus noodzakelijkerwijze geheel aan banden gelegd moeten worden; dat juist door die vrijheid de Hollandsche tabaksmarkt groot en bloeiend geworden is en de herhaalde pogingen van naburige markten om een deel van haar importhandel tot zich te trekken heeft kunnen weerstaan, werd wel eens uit het oog verloren.

Ook Bremen en Hamburg — zoo redeneerde men — zijn bloeiende tabaksmarkten geworden en indien men hier slechts het daar geldend systeem van behandeling der tabak in de „vrijhaven” navolgde, kon men de geopperde bezwaren zeer goed ondervangen. Hierbij vergat men in de eerste plaats, dat Sumatra- en Javatabak, waarvan een partij van bijv. 500 pakken meestal uit minstens 20 à 25 verschillende ondermerken van zeer uiteenlopende waarde bestaat, oneindig meer bewerkelijk zijn dan de Zuid-Amerikaansche soorten, welke in Bremen en Hamburg in hoofdzaak aangevoerd werden en waarbij dikwijls partijen van eenige duizenden pakken slechts uit een tiental sorteringen bestaan.

Bovendien echter klinkt dit overbrengen van den handel naar de „vrijhaven” zeer eenvoudig en aantrekkelijk; men dient echter toch wel eenige rekening daarmede te houden, dat op de naburige markten sinds jaar en dag deze vrijhavens goed geutiliseerd bestaan, terwijl men hier met de inrichting daarvan van meet af aan zou moeten beginnen. Het gevolg zou dus zijn dat men — gesteld al eens, dat het op den duur mogelijk zou blijken met opoffering van enorme bedragen een goed ingerichte vrijhaven te scheppen — hier jarenlang zou achterliggen bij die markten waar dit alles reeds gereed en in werking was.

Trouwens ook van fabrikantenzijde was men niet eenstemmig omtrent dit punt. Afgescheiden van het belang van het behoud van de Nederlandsche tabaksmarkt (terecht heeft men wel daarop gewezen, dat het voor de Hollandsche fabrikanten toch ook niet te onderschatten voordeelen heeft gevestigd te zijn rondom het voornaamste tabakscentrum der wereld) zag men in, dat het banderolle-systeem vooral met het oog op den export toch ook zijn voordeelen bood.

Immers bij verhooging van de rechten op het ruwe artikel zou men de keuze krijgen voor export in Entrepot (d.w.z. onder ambtelijk toezicht) te gaan

werken, hetgeen wel alleen den belangrijkste fabrieken mogelijk zou zijn of men zou voor de te exporteren sigaren restitutie van rechten „drawback” moeten toestaan, waarvan de berekening — vooral bij een belasting ad valorem — tot eindeloze moeilijkheden en onbillijkheden aanleiding zou geven.

Bij het banderolle-systeem valt dit bezwaar vanzelf weg, omdat de voor export bestemde sigaren geheel buiten beschouwing blijven en alleen de voor binnenlandsch verbruik bestemde artikelen bij het verlaten der fabriek (resp. voor geïmporteerde artikelen bij het verlaten van het Entrepot) gebanderolleerd worden.

Dat bij dit systeem de huisindustrie noodzakelijkerwijze verdwijnen moet, zal door weinigen als een fout daarvan beschouwd worden.

Hoe het zij, de tegenwoordige minister van financiën achtte het noodig de zaak nogmaals te doen onderzoeken door een nieuwe commissie, ingesteld in Maart 1919, welke de opdracht ontving om „opnieuw na te gaan, welke vorm van belasting de meest wenschelijke en het minst nadeelig voor handel en nijverheid zou zijn.”

In December 1919 is deze commissie met haren arbeid gereedgekomen en heeft haar rapport ingediend; volgens hetwelk het door de vorige commissie ontwikkelde systeem het minst schadelijk werd geacht, behoudens eenige wijzigingen door haar in een „nota van wijziging” voorgesteld. Een minderheid van vier der uit vijftien leden samengestelde commissie heeft in een afzonderlijk rapport het door haar gehandhaafde standpunt, dat het beter ware de banderolle alleen voor sigaretten te handhaven en overigens het invoerrecht op ruwe tabak te verhoogen, nader uiteengezet.

De voornaamste wijziging door de nieuwe commissie voorgesteld zal ongetwijfeld aan een voornaam bezwaar, zoowel van fabrikanten- als van winkelierszijde geuit, tegemoetkomen.

Het zal thans namelijk den winkelier geoorloofd zijn een gebanderolleerd kistje te openen, dit te etaleeren en daaruit losse sigaren te verkoopen, zonder dat — zooals volgens het oude ontwerp noodig zou geweest zijn — dan elke sigaar van een banderolle voorzien behoeft te zijn.

Fraude wil men hierbij trachten te voorkomen door te bepalen, dat de banderolles van een serienummer voorzien zullen zijn, terwijl het den winkelier geoorloofd is telkens alleen het kistje, dat het laagste nummer draagt, te openen. Zou deze dus een oud gebanderolleerd kistje opnieuw willen vullen met sigaren, waarvoor de accijns niet betaald is, dan zou bij de controle al spoedig een afwijking in de nummers der voorhanden kistjes in het oog springen.

Het is niet te ontkennen — en de commissie ontveinst het zich blijkbaar ook niet — dat hierdoor de mogelijkheid van fraudeeren misschien iets grooter geworden is. De wijziging komt echter aan zoovele bezwaren tegemoet, zooals van fabrikantenzijde het bewerkelijke en kostbare banderolleeren der losse sigaren, zoomede de ontsiering daardoor van de luxe-soorten, van winkelierszijde het bezwaar, dat men niet behoorlijk kan etaleeren en zijn afnemers niet eens een open kistje kan toonen om over de kleur etc. te oordeelen, terwijl ten slotte ook het publiek vermoedelijk nogal eens moeilijkheden bij het verwijderen van de banderolle zou ondervinden, dat het ons een gelukkige gedachte lijkt deze nieuwe methode een fair trial te geven.

Een tweede ingrijpende wijziging (de meeste andere veranderingen zijn grootendeels van technischen aard) is dat het heffingspercentage voor sigaretten verhoogd wordt van 10 pCt. op 15 pCt.

In den gewijzigden vorm wordt dus thans voorgesteld te heffen:

Een banderollebelasting van 10 pCt. van den kleinhandelprijs op sigaren, rook- en pruimtabak.

Een banderollebelasting van 15 pCt. van den kleinhandelprijs op sigaretten.

Een verhoogd invoerrecht van 30 pCt. van de waarde op sigaren, gekorven tabak, snuif, etc.

Een verhoogd invoerrecht van 45 pCt. van de waarde op sigaretten.

Ten slotte wordt het nominale invoerrecht op ruwe tabak van 70 cents per 100 Kilo verdubbeld.

De jaarlijksche opbrengst der belasting wordt geschat op twintig millioen gulden.

F. M. v. E.

ENGELAND, PERZIE EN CENTRAAL-AZIE.

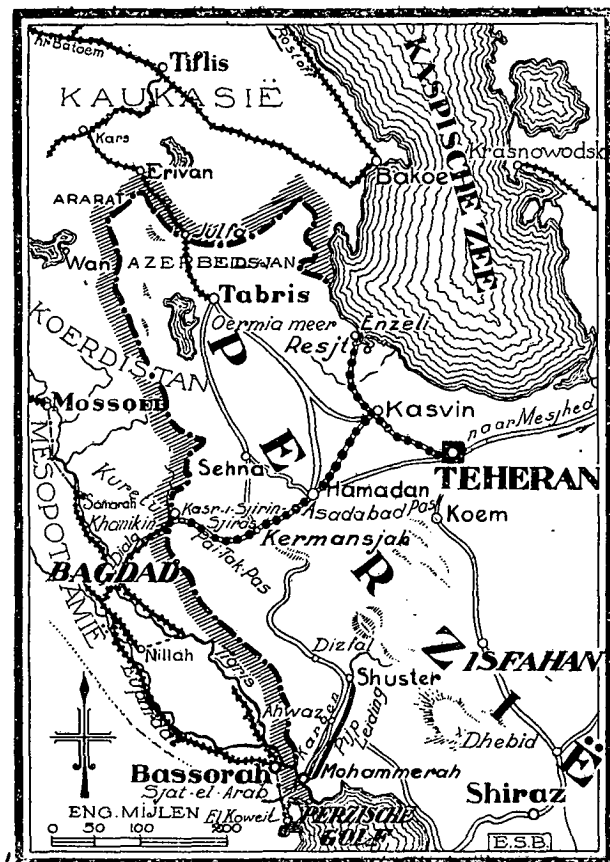
Zooals te voorzien was, gaat Engeland met behulp van zijne politieke positie, ook in economisch opzicht zijne werkzaamheid in Perzië uitbreiden.

In de „Times” van 16 Febr. l.l. vinden wij een bericht nopens eene door de Perzische regeering aan een Engelsch syndicaat verleende concessie voor het bouwen van spoorwegen. De ontworpen lijnen zijn op bijgaand kaartje, hetwelk uit de „Times” is overgenomen, aangegeven.¹⁾ Van uit Kuretu dicht bij Kasr-i-Sjirin aan de Perzisch-Mesopotamische grens zal de Bagdadspoorweg via Kermansjah, Hamadan en Kazvin met Teheran en met Enzeli aan de Kaspische zee verbonden worden. Daar de Bagdad-spoorweg reeds naar Bassorah is doorgetrokken, zal dan eindelijk de spoorwegverbinding tusschen de Kaspische zee en de Perzische golf tot stand kunnen komen. De Britten zullen dus tot stand brengen wat de ex-Keizer van Duitschland in 1908 met wijlen den Tsaar van Rusland te Potsdam overeengekomen was: de aansluiting van den Bagdad-spoorweg aan het toekomstige Russo-Perzische spoorwegnet.

Het syndicaat bestaat uit de Anglo-Persian Oil Company, Armstrong-Whitworth, Vickers, Weetman Pearson en de Imperial Bank of Persia. Deze laatste is de reeds in 1889 te Londen opgerichte Bank die in Perzië het monopolie van de uitgifte van bankbiljetten bezit. De opmetingen en voorbereidende werkzaamheden zullen terstond beginnen en de lijn zal van dezelfde spoorbreedte zijn (1 Meter) als de Bagdad-spoorweg. Dit is van gewicht omdat de breedte der Russische spoorwegen belangrijk grooter is, zoodat in oorlogstijd alle troepenverplaatsingen van en naar Rusland aan de Russische grens zullen worden onderbroken. Een spoorweg van Teheran naar Meshjed zal later worden aangelegd.

Belangrijk, in het bericht van de „Times”, is verder de mededeeling dat de Britsche Commodore Norris, een Engelsch zee-officier, bij de Perzische regeering is gedetacheerd als adviseur in Marine-zaken. „It is clearly useles”, zegt het bericht, „to make strategic plans for the defence of the Northern frontiers by land if the Caspian gate is left open.” Bij het tractaat van Turkomantchai van 1828 had Rusland aan Perzië opgelegd het verbod om op de Kaspische zee een Marine te onderhouden, en was de Kaspische zee dus een Russische binnensee geworden. Door de ineenstorting van het Russische Rijk is dit tractaat nu vervallen en Perzië kan thans de Kaspische zee met oorlogsschepen bevaren. Vermoedelijk zal nu Engeland voor de samenstelling en aanvoering eener Anglo-Perzische zeemacht op de Kaspische zee zorgen en de plannen die reeds bijna 2 eeuwen geleden door den Perzischen koning Nadir werden ontworpen, doch door Peter den Groote en Catharina vrijdeld, ten uitvoer leggen. Het materiaal voor de Kaspische oorlogsvloot kan via Batoem en Bakoe, welke plaatsen vooralsnog door Engeland bezet zijn, langs den trans-Kaukasischen spoorweg worden aangevoerd, en de kustbevolking kan de bemanning leveren. Hier openen zich perspectieven, waarvan men 5 jaar geleden niet gedroomd had, en die op den loop der toekomstige wereldpolitiek een geweldigen invloed kunnen uitoefenen. Indien toch Engeland er in slaagt, Perzië op den duur zoodanig aan zich te binden, dat dit land in

¹⁾ Zie ook het kaartje op blz. 901, jaargang 1919.

de Britsche voorgedij hoofdzakelijk voordeel ziet — voornamelijk in economisch opzicht — en de Perzische nationaliteit zich binnen het verband van het Britsche Rijk zal kunnen blijven ontwikkelen, ongeveer als een zelfbesturend *Dominion*, dan zal zelfs een toekomstige Duitsch-Russische aanval op Britsch-Indië weinig of geen kans van slagen hebben. Alles zal hier afhangen van den moreelen invloed, dien Engeland zich kan verzekeren, door in Perzië met wijs beleid op te treden en zoo een band te scheppen, die voor dit land niets vernederends meer heeft. Of Engeland hierin zal slagen, leert de toekomst, maar in dit verband mag worden opgemerkt, dat het gehalte van de gebruikte ambtenaren hier een hoofdrol speelt. De moeilijkheden in Egypte worden voor een deel aan een teruggang in het *beschavingsniveau* van het personeel toegeschreven en men zal in de keuze der personen met de grootste omzichtigheid te werk moeten gaan. In aanmerking moet worden genomen, dat juist onder de beschaafde klassen, waaruit de Britsche bestuursambtenaren gerecruteerd worden, de oorlog geweldige verliezen teweeg heeft gebracht. Tot nog toe had die Engelsche ambtenaren-kaste een groot talent getoond in den omgang met de voor goede manieren en een zekere verfijning uiterst gevoelige Oosterlingen, die onmiddellijk weten of zij te doen hebben met een heer, dan wel met een parvenu, en een geheel volk en régime daarnaar beoordeelen of veroordeelen. Wij hebben hier te doen met die *imponderabilia*, die, al zijn ze dan onweegbaar, toch ten slotte den doorslag geven.

De ligging van Bassorah als eindpunt van den spoorweg, die de Perzische Golf en den Indischen Oceaan moet verbinden met de Kaspische zee, is zoowel om economische als om strategische redenen voor Engeland bij uitstek gunstig. Immers grootere zeeschepen kunnen den Sjat-el-Arab tot Bassorah opvaren en bij een bedreiging vanuit het Noorden daar snel groote legers aan land zetten, terwijl wegens den voortreffelijken toegang tot de zee, Bassorah als stapelplaats van het grootste belang is, en tegelijkertijd de olievelden bij Ahwaz en Mohammedarah, waarop destijds, reeds vóór den oorlog, de Britten beslag hadden gelegd doordien de régeering er zich finan-

cieel bij interesseerde, aan de oorlogs- en handelsvloten der toekomst het stookmateriaal goedkoop kunnen leveren. Blijft nu nog Bakoe met zijne olievelden onder Britsch gezag, dan heeft Engeland in het Midden-Oosten de geheele olieproductie in handen en ook daardoor wordt zijne machtspositie, niet alleen in de Perzische Golf en in de Kaspische zee, maar zelfs ver de Wolga op, tot in het hart van Rusland, hoe langer hoe sterker. Zijn eenmaal de thans ontworpen spoorwegen aangelegd en uitgebreid via Mesjhed tot aan de grenzen van Afghanistan, dan staat dit laatste land, mocht het ooit weder overmoedig worden, bloot aan overrompeling uit het Westen, omdat een legercorps, te Bassorah geland, in minder dan een week tijds Herat en Kandahar kan bedreigen. Zijn de Britten, onder pressie (van de labourparty wellicht) kort geleden uit Merw vertrokken, vanwaar uit zij de macht der Bolsjewisten konden bedreigen, zij leggen het er thans op toe, met behulp van de ontworpen spoorwegen die streken eerlang gemakkelijk binnen hun bereik te brengen. Immers vanuit Mesjhed is slechts een lijn van pl.m. 100 K.M. noodig, om Bassorah via Teheran rechtstreeks te verbinden met den reeds bestaanden Trans-Kaspischen spoorweg, die van Krasnowodsk aan de Kaspische zee voert naar Merw, Bochara, Samarkand en het hart van Centraal-Azië tot de grenzen van Tibet en China! Wel heeft die spoorweg de grootere breedte, die aan alle Russische spoorwegen eigen is, maar Krasnowodsk ligt aan de Kaspische zee en wanneer die niet door Rusland beheerscht wordt, heeft de lijn voor dat land geen strategische waarde meer, en dient hoofdzakelijk voor de doeleinden van Engeland, dat het door Rusland gesmede wapen uit Ruslands hand heeft geslagen en zelf kan gebruiken. Men ziet uit deze enkele opmerkingen, dat men niet teveel zegt wanneer men spreekt van ongedroomde perspectieven.

Aan de politieke vooruitzichten verbinden zich onvermijdelijk de economische, en ook deze zijn van velerlei aard. Tot nog toe belette de Anglo-Russische rivaliteit de ontsluiting van het Midden-Oosten. Thans echter, nu Engeland daar de leiding heeft, komt aan het isolement dier streken een einde. Dat brengt mede een vermeerderde en gedurende tal van jaren blijvende en zelfs toenemende vraag naar spoorwegmateriaal en tal van goederen van allerlei aard, een toestrooming van kapitaal naar tot nog toe vrijwel onbekende streken, en een vergroting der handelsbeweging. Maar daarmee houden de ver-reikende gevolgen niet op. Zij zullen zich doen gevoelen, zooals trouwens reeds gebeurd is, niet alleen op industrieel en handelsterrein, maar ook op monetair gebied. Immers Perzië en geheel Centraal-Azië zijn van oudsher zilver-absorbeerende landen geweest, gelijk eveneens Britsch-Indië en China. Gedurende den oorlog zijn de Britten genoodzaakt geweest in Mesopotamië veel zilver in omloop te brengen, en ook in Perzië is veel zilver, als gevolg van den oorlog, ingevoerd. Deze streken hebben dan ook tot de enorm vermeerderde vraag naar het witte metaal bijgedragen en hare verdere ontsluiting zal daar vermoedelijk nog meer toe bijdragen en zoo de positie van het zilver beïnvloeden. De rijzing in den prijs van het zilver is daarom van zoo groot belang, omdat zij invloed heeft op het algemeene prijsniveau van goederen in het algemeen. Immers terwijl de Aziatische exporteur, uit hoofde van zijn geapprecieerde munt, voor zijn grondstof een hooger goudprijs moet vragen, kan hij, om diezelfde reden, voor Europeesche fabrikaten een hooger goudprijs aanleggen.¹⁾ En zoo snijdt het zilveren mes van twee kanten, en vermeerderd zoo nog de reeds bestaande duurte. Want in Centraal-Azië en vooral ook in Hindostan en in China bedienen een goede 700 miljoen menschen zich van het zilver als waarmede.²⁾ Het heeft mij steeds verwonderd, dat be-

¹⁾ Vandaar de geweldige vraag naar Manchester goederen.

²⁾ Zie ook blz. 900, jaargang 1919. De prijs te Londen is thans meer dan 81 pence.

voegde economen ten onzent bij de bestudeering van het duurtevragestuk het zilver zoo weinig binnen den kring hunner beschouwingen hebben getrokken. Ook met het oog op deze quaestie, blijft de ontsluiting van het Midden-Oosten hunne aandacht verdienen.

H. DUNLOP.

INVALIDITEITSWET.

(EEN NOODZAKELIJKE INVOEGING EN EEN GEWENSCHTE UITSLUITING.)

Het doel der Invaliditeitswet is: aan arbeiders en daarmee gelijk te stellen personen bestaanszekerheid te verschaffen, zoodra zij door invaliditeit of ouderdom de bron hunner gewone inkomsten vrijwel hebben zien opdrogen.

In hoeverre dit doel wordt bereikt in de eerste 30 jaren na invoering der wet, als het weekpensioentje zich beweegt om een bedrag van f 3, zullen wij daarlaten. Het is de overgangstijd. En of ook na die 30 jaren het voor den gelukkigste te bereiken pensioen van f 6 aan het doel beantwoordt, is een vraag, waarvan de oplossing afhangt van de waarde van het geld op het oogenblik der pensionneering.

Wat echter als een paal boven water staat is dit: de wet mag niet buitensluiten wie duidelijk onder hare bescherming behoort te vallen, en zij behoort geen paskwil te maken van de wijze, waarop zij haren beschermingscirkel trekt.

Welnu, beide verkeerdheden geschieden, deels door een overbodigheid in den wettekst, deels doordien men meent te moeten vasthouden aan de jurisprudentie, welke zich gevormd heeft bij de toepassing der op 3 December 1913 afzonderlijk ingevoerde artikelen 369/370 Invaliditeitswet.

Ziehier de gevallen.

* * *

Bij het concipieeren der Invaliditeitswet-Talma heeft men willen beletten, dat reeds bejaarde zelfstandige werkers uit eigen verkiezing hunne positie als „zelfstandigen” zouden ruilen tegen die van „loontrekkende”, ten einde na kortstondige verplichte verzekering in het genot eener rente te komen. Men duchtte blijkbaar grooten toeloop van dien kant, en de wetgever nam zijne maatregelen. Het troetelkind was de „loontrekkende” en men sloot in dien tijd met opzet de oogen voor het feit, dat vooral in ons land een uiterst talrijke klasse bestaat van kleine zelfstandigen (winkeliertjes, visschertjes, schipper-tjes, marskramers, schoenlappers, kleermakertjes, enz.) die economisch of gelijk staan met de loontrekkenden, of daar nog ver beneden. Maar, eenmaal dat standpunt ingenomen hebbende, was het juist gezien, dat de achterdeurtjes werden gesloten, om den technischen opzet van de Invaliditeitswet niet te verstoren. Zoodra bedoelde menschen den leeftijd voor het ouden-dagspensioen zouden hebben bereikt (daarmee werd het „gevoel” van den „arbeiderfreundlichen” wetgever bevredigd) zouden zij, door een allermildste opvatting van art. 370, toch wel in 't genot der rente komen, hetgeen inderdaad ook aan 75 à 80 pCt. der „zelfstandigen” gelukt is. Men heeft kunnen lezen van een „zelfstandige”, die voor f 10 per jaar als klokkeluider in dienst was en daarom rente kreeg. Men heeft ook kunnen lezen van een „zelfstandig” oud vrouwtje, dat jaren lang voor een dubbeltje loon per week voor een dorpsch renteniertje stadsche spiritualiën haalde, en daarom, als „loontrekkende” rente kreeg.

Toen nu Z. Exc. Minister Aalberse tegelijkertijd de Invaliditeitswet wijzigde en de Ouderdomswet ontwierp, is niet in het oog gevat, dat het bedoelde „achterdeurtje” voor de oude zelfstandigen zijne aantrekkingskracht verloor, doordien zij bij de Ouderdomswet terecht konden, en dat om diezelfde reden alle gezochte uitleg van het begrip „loontrekkende” gerust kon vervallen. En door dit voorbijzien, hebben we nu het volgende:

Een man is „zelfstandige” werker tot zijn 63e jaar, doch nu gaat hij failliet tengevolge van omstandigheden, welke hem niet tot schande strekken. De man is doodarm en genoodzaakt in loondienst te gaan bij anderen, omdat hij toch leven moet, en hij slaagt er in arbeid te vinden. Hij is dus verplicht verzekerd. (Art. 353, eerste lid).

De patroon moet voor hem zegeltjes plakken.

Als hij 65 jaar wordt, krijgt hij geen rente, omdat hij valt onder art. 373, derde lid, luidende als volgt:

„Bedraagt het aantal premiën minder dan 156, dan wordt geen rente toegekend, *tenzij de verzoeker aannemelijk maakt, dat hij in het tijdvak van tien jaren, dat onmiddellijk vooraf gaat aan de vervulling van zijn 65e jaar, te zamen gedurende 156 weken in de termen van verzekeringsplicht zou zijn gevallen, indien de verzekering bij den aanvang van dat tijdvak reeds ingevoerd ware.*”

Immers, hij kan dit niet aannemelijk maken.

De patroon plakt zijn 60 cents per week dus voor niets. Het ergste echter is dit: omdat de man verzekeringsplichtig is krachtens de Invaliditeitswet, kan hij zich ook bij de Ouderdomswet niet verzekeren voor f 3 pensioen à f 0,39 premie per week. De wetten sluiten dezen man buiten, geheel en al.

En nu hebben wij hier niet te doen met een stukje theorie, neen, het is een geval uit de practijk, dat wel niet alleen zal staan. Wetswijziging ten dezen is derhalve dringend noodig. Art. 373 I moet verdwijnen.

* * *

Nu de andere verkeerdheid.

De milde uitlegging van „loondienst”, welke diende om zooveel mogelijk het ouden-dagspensioentje te geven volgens art. 369 of 370 Invaliditeitswet, bracht mede den hiervoren bedoelden klokkeluider en het eenmaal per week boodschappen doende vrouwtje als „loontrekkenden” onder de wet te brengen.

Nu de Ouderdomswet is ingevoerd, is dat om die reden niet langer noodig, want de zelfstandigen beneden zekere inkomengrens kunnen zich vrijwillig verzekeren en langs dien weg de rente bekomen met nog f 100. uitkeering bij overlijden er bij.

Toch dwingt de Invaliditeitswet thans den „werkgever”, om zegeltjes te plakken voor een „zelfstandige”, die voor een of ander werkje al is het slechts f 10 „loon” ontvangt per jaar. De dorpsche rentenier is „werkgever” van het vrouwtje, dat eenmaal per week een flesch cognac voor hem haalt uit de stad, en daarvoor 10 cents „loon” krijgt. De verzekering-maatschappij, die f 25 of f 50 vast loon betaalt (voor een trammetje b.v.) aan een agent, die overigens geheel op provisie werkt, moet voor dezen „zelfstandige” plakken. De Kerkgemeente, die voor f 25 per jaar den Mr. bakker om den hoek de klok laat luiden, moet plakken. En zoo zijn er duizenden gevallen.

Nu zegt art. 205 Invaliditeitswet eerste lid wel het volgende: „De werkgever is geen premie verschuldigd wanneer het door hem betaalde loon voor den arbeider „bijverdienste is”, doch dit artikel ontheft hem niet van de plakkering, omdat het geen bijverdienste is „voor den arbeider”. Het oude vrouwtje, de klokkeluider, de agent, zijn geen „arbeiders” in den zin der wet. Het woord „arbeider” dient vervangen te worden door „betrokkene”.

De practijk der wet zal wel meerdere verkeerdheden aan 't licht brengen.

Op den Raad van Arbeid zegt men ons: „'t zal wel gewijzigd worden”.

Ja, maar wanneer?

G. L. JANSSEN.

AANTEKENINGEN.

Italië's gebiedsuitbreiding in Afrika. — Naar aanleiding van de aantekening onder dezen titel in het No. van 18 Febr. j.l. trekt een bericht in de „Times” van 24 Febr. de aandacht. Hierin toch wordt medegedeeld, dat door de Fransche Regeering bij de volksvertegenwoordiging een wetsontwerp

is ingediend, waarin een wijziging in de West-grens van Libië wordt voorgesteld als op het kaartje in genoemd No. aangegeven. In Tunis zal verder een uniforme fiscale behandeling bij den verkoop van onroerend goed worden toegepast, ongeacht de nationaliteit van koopers of verkoopters. Ten slotte wordt voorgesteld, in principe te besluiten tot het tot stand brengen van een verbinding tusschen de Fransche en Italiaansche spoorwegen in Noord-Afrika.

Index-cijfers en pondenkoers. — Hieronder volgt de in No. 216 aangekondigde omrekening van het Engelsche index-cijfer.

Datum	Algem. index-cijf. van „the Economist”	Gemidd. ponden-koers over den afg. mnd.	Herleid algemeen index-cijfer.
Einde Januari 1914 ..	119,2	12,09	119,3
„ Januari 1915 ..	136,5	12,04	136,5
„ Januari 1916 ..	174,5	10,76	155,4
„ Januari 1917 ..	225,1	11,685	217,7
„ Januari 1918 ..	262,9	10,98	239,0
„ Februari ..	264,4	10,83	237,0
„ Maart ..	266,6	10,395	229,4
„ April ..	270,0	10,075	225,2
„ Mei ..	273,4	9,64	218,8
„ Juni ..	277,5	9,37	214,4
„ Juli ..	278,5	9,19	209,4
„ Augustus ..	284,8	9,22	216,0
„ September ..	283,5	9,86	228,1
„ October ..	282,6	10,985	257,0
„ November ..	282,6	11,365	265,8
„ December ..	277,0	11,19	256,6
„ Januari 1919 ..	265,9	11,33	249,4
„ Februari ..	263,8	11,545	252,3
„ Maart ..	259,4	11,60	249,1
„ April ..	262,4	11,535	250,1
„ Mei ..	272,2	11,785	265,6
„ Juni ..	281,3	11,775	274,2
„ Juli ..	293,2	11,70	284,0
„ Augustus ..	295,6	11,48	280,9
„ September ..	299,4	11,20	277,5
„ October ..	308,1	11,06	282,1
„ November ..	317,5	10,88	285,9
„ December ..	334,7	10,14	281,0
„ Januari 1920 ..	353,1	9,83	286,7

Recente uitingen van Pan-Amerikanisme. — In 1889 werd te Washington het eerste Pan-Amerikaansche Congres gehouden, waarop sindsdien nog drie andere volgden.

Terwijl de oorlog in de oude wereld het zijne deed, om bestaande belangtengstellingen te vergrooten en de kiem voor nieuwe te leggen, werd in Amerika opnieuw een poging gedaan, om de samenwerking op financieel en handelsrechtelijk gebied tusschen de republieken van Noord en Zuid te bevorderen.

Daartoe kwam 24 Mei 1915 onder voorzitterschap van William G. McAdoo, den toenmaligen Secretary of the Treasury, de eerste Pan-Amerikaansche Financieele Conferentie op initiatief der V. St. bijeen. Het resultaat der besprekingen was, dat aan het comité ter bevordering van de Eenheid in de Handels- en Nijverheidswetgeving en van de Regeling van Internationale Commercieele Geschillen het samenstellen van het programma voor de toekomst werd opgedragen. Genoemd comité meende, dat als meest urgente vraagstukken het eerst ter afdoening in aanmerking kwamen:

- 1°. De kwestie van aanvaarding van den gouden standaard.
- 2°. De wissel en het connoissement.
- 3°. Uniforme a. classificatie van goederen; b. regeling van invoer; c. consulaire certificaten; d. havengelden.
- 4°. Uniforme regelingen voor handelsreizigers.
- 5°. Bescherming van handelsmerken, patenten en auteursrecht.
- 6°. Het instellen van uniforme lage tarieven tusschen de Amerikaansche Staten voor brieven, geldzendingen en postpakketten.
- 7°. De uitbreiding van het arbitrage-proces bij het beslechten van geschillen in den handel.

Daar nu de eerste Pan-Amerikaansche congressen alle het gebrek vertoonden, dat een permanente organisatie om hun besluiten uit te voeren ontbrak, werd op voorstel van bovenvermeld comité overgegaan tot instelling van de International High Commission, waarvan de leden in ieder land door den Minister van Financiën worden benoemd en die het programma verder uit moet werken.

Zij hield haar eerste vergadering te Buenos Aires in April '16, waar een nieuwe commissie ontstond: de „Central Executive Council”, waaraan de dagelijksche algemeene leiding werd opgedragen.

Over het werk van deze laatste commissie vertelt haar Vice-president John Bassett Moore een en ander in een der jongste nummers van de „Economic World”.

De op het gebied van het Wisselrecht verkregen resultaten geven hem aanleiding tot optimistische uitlatingen. Meer en meer toch wordt in de landen buiten de Unie de in 1912 in Den Haag opgestelde regeling van het Wisselrecht aanvaard.

Een der meest belangrijke maatregelen door den Executive Council getroffen is wel het ten uitvoer brengen in de Noordelijke staten van de regels, de bescherming van patenten en fabrieksmerken betreffende, welke de Pan-Amerikaansche conferentie van 1910 had vastgesteld en waarbij de staten in een Noordelijke en een Zuidelijke groep waren verdeeld.

Waar verder in tal van Amerikaansche landen handelsreizigers aan prohibitieve belastingen onderworpen waren, nam de Executive Council het initiatief, om uitgaande van een door de Intern. High Commission opgestelde regeling, al deze verschillende belastingen te vervangen door één uniforme belasting, tot welke overeenkomst behalve de V. St. reeds verscheiden staten toetraden.

Verder werd een verdrag ontworpen ter instelling van een internationaal goud-clearingfonds ter vermindering van goudverscheping, maar ook om het internationale betalingsverkeer te vergemakkelijken en de wisselkoersen te stabiliseeren door het aannemen van een internationale rekeningseenheid. Het ontwerp werd reeds geteekend door de V. St., door Paraguay, Guatemala, Panama en Haïti, terwijl zes andere republieken principieel tot toetreding besloten.

Ten slotte wordt dan nog gewezen op hetgeen reeds tot stand gebracht is met betrekking tot het in de praktijk aanvaarden van het beginsel van arbitrage bij handelsgeschillen. De regeling getroffen tusschen de Kamers van Koophandel der V. St. en van Buenos Aires trad April 1916 in werking en de resultaten gaven aanleiding tot zulk een tevredenheid, dat sindsdien overeenkomsten zijn getroffen tusschen de „United States Chamber of Commerce” en de nationale K. v. K. van Uruguay, Panama, Ecuador en Guatemala. Onderhandeld wordt met de K. v. K. van Honduras en Peru. Om het systeem wettelijke sanctie, stabiliteit en kracht te verlenen, moet evenwel nog veel gedaan worden. Vooral in de V. St. is dit het geval, waar arbitrale uitspraken nog steeds rechtskracht missen. Noodzakelijk is dus vóór alles, dat de arbitrage-uitspraak tot een integreerend deel van de gewone rechtspraak wordt, m.a.w. aan vonnissen van arbiters het recht van executie wordt verbonden.

Wie het voorloopige resultaat vergelijkt met het programma, komt onwillekeurig tot de conclusie, dat er nog zeer veel te doen valt, maar het bereikte lijkt toch van overwegend grooter betekenis dan hetgeen resulteerde uit de samenwerking tusschen de drie Skandinavische rijken in oorlogstijd en waarover het No. van de „Wirtschaftsdienst” van 13 Febr. j.l. ons inlicht. Draagt het belangrijkste wat daar wordt opgesomd sterk het karakter van slechts voor oorlogsomstandigheden van waarde te zijn, hetgeen in Amerika reeds bereikt is, reikt ongetwijfeld veel verder.

Rectificatie: In de beschouwingen van Prof. Schulze-Gaevernitz in het No. van 25 Febr. j.l. komt een zinstorende drukfout voor. Op pag. 161, 2e kolom, 13e regel van onderen moet staan „exporteur” in plaats van „importeur”. De geheele zin wordt dus: „De Deutsche exporteur, die in Hollandsche valuta verkoopt, koopt op de termijnbeurs Marken en dekt zich zodoende tegen een stijging van den Marken koers gedurende den tijd, gelegend tusschen het afsluiten der transactie en het betalen door den Nederlandschen koper.”

In de Rubriek „Overzichten” vindt men opgenomen „De Nederlandsche Theemarkt in 1919”, Jaaroverzicht van Pakhuismeesteren van de Thee.

MAANDCIJFERS.

EMISSIES IN FEBRUARI 1920.

Provinc. en Gemeentelijke leeningen f 15.975.000,— zijnde:

Amsterdam f 10.000.000,— 6 % obl. a 99 3/4 %.

Maastricht f 4.000.000,— 5 1/4 % obl. a 100 %.

Apeldoorn f 2.000.000,— 5 1/4 % obl. a 100 %.

Bank- en Crediet-instellingen „ 2.394.000,— zijnde:

N.V. Het Onderl. Cred. f 700.000,— aand. a 132 %.

De Rentekas f 400.000,— aand. a 120 %.

Maatschappij voor Gemeente Crediet f 1.000.000,— 6 % obl. a 99 %.

Hypotheekbanken (werkzaam in Nederland) „ 432.500,— zijnde:

Algemeene Friesche Hypotheekbank f 250.000,— aand. a 115 %.

Groninger Hypotheekbank voor Ned. f 100.000,— aand. a 145 %.

Industriele Ondernemingen „ 3.048.000,— zijnde:

Gewapend Betonbouw „De Kondor” f 300.000,— aand. a 110 %.

Goeree's Industriele ondernemingen f 226.000,— aand. a 100 %.

N.V. C. N. Teulings' Koninkl. Drukkerijen f 250.000,— 6 % cum. pref. aand. a 100 % f 250.000,— 6 % cum. pref. winstd. aand. a 100 %.

Hollandsche Overman Banden Mij. f 100.000,— 7 % cum. pref. winstd. aand. a 100 %.

N.V. Oliefabriek van Dongen f 700.000,— aand. a 250 %.

N.V. Brusselsche Mode-Industrie f 142.000,— aand. a 100 %.

Scheepvaart-Maatschappijen „ 100.000,— zijnde:

N.V. Scheepexploitatie Maatschappij „Navis” f 100.000,— aand. a 100 %.

Diversen „ 98.000,— zijnde:

Parochies v. d. H. Jacobus de Meerdere en van St. Jozef te Enschede f 100.000,— 5 1/2 % obl. a 98 %.

Spoorwegleeningen „ 4.550.000,— zijnde:

Ned.-Indische Spoorweg Maatschappij f 4.550.000,— aand. a 100 %.

Totaal f 26.597.500,—

Bovendien:

f 54.040.000,— 2/m. Schatkistpromessen a f 993,39

„ 2.271.000,— 4 1/2 % Schatkistbiljetten „ „ 1002,—

Totaal der emissies in Januari .. f 39.609.495,—

Februari .. „ 26.597.500,—

Algemeen Totaal f 66.206.995,—

PRODUCTIE DER KOLENMIJNEN. *)

(Ontleend aan „Maandschrift Centraal Bureau Statistiek”)

Naam van de Mijn	November		December	
	1919	1918	1919	1918
<i>Staatsmijnen.</i>				
„Wilhelmina”....	46.135	46.862	46.578	46.476
„Emma”.....	56.166	54.379	63.084	51.280
„Hendrik”.....	29.417	19.768	31.743	22.350
Totaal....	131.718	121.009	141.405	120.106
<i>Particul. mijnen.</i>				
Domaniale mijn..	44.689	40.043	46.187	43.231
Mijn Laura en Vereeniging.....	39.900	37.800	42.800	37.800
Oranje-Nassau mijnen.....	58.941	67.080	63.476	59.402
Mijn Willem Sophie.....	14.700	16.400	17.555	12.837
Totaal....	158.230	161.323	170.018	153.270
Totaal generaal	289.948	282.332	311.423	273.377

*) In tonnen.

Het „Maandschrift” teekent bij de cijfers aan: zooals uit bovenstaande cijfers blijkt, was de totale productie in 1919 slechts weinig minder dan in 1918. Dank zij het hoogere productiecijfer over de maand December (ruim 38.000 ton méér dan in December 1918), is de achterstand, welke voor de eerste 11 maanden van 1919 ruim 50.000 ton bedroeg, bijna geheel ingehaald.

RIJKSPOSTSPAARBANK.

	JANUARI	1918	1919	1920
Inlagen	f 9.104.083	f 13.290.024	f 12.199.346	
Terugbetalingen ..	„ 8.179.660	„ 9.190.207	„ 10.555.621	
Tegoeed der inleggers op ultimo	„ 218.458.290	„ 240.197.003	„ 263.527.655	
Nom. bedr. der uitst. staatsschuldboekjes op ultimo	„ 29.076.100	„ 32.941.100	„ 37.986.400	
Spaarbankboekjes:				
Aantal nieuw uitgegeven	15.025	21.356	17.417	
Aantal geheel afbetaald	5.660	7.167	8.609	
Aantal uitstaande op ultimo	1.774.840	1.834.247	1.900.222	

GIRO-OMZET BIJ DE NEDERLANDSCHE BANK

	Januari 1920		Januari 1919	
	Posten	Bedrag	Posten	Bedrag
Voor rekeninghouders waarvan door de H.-bank plaatselijk..	30.245	f 1.365.884.925	20.941	f 857.805.268
Ter voldoening van Rijksbelast.	10.538	„ 1.023.629.483	5.656	„ 568.739.766
	901	„ 13.394.758	999	„ 5.751.565

POSTCHEQUE EN GIRODIENST.

	December		Januari	
	Aantal	Bedrag	Aantal	Bedrag
Aantal rekeninghouders op u ^o .	21.162	—	22.201	—
Aantal rekeningen op u ^o	21.824	—	22.871	—
Stortingen	105.405	49.904.503	120.394	54.675.312
Overschrijvingen ..	55.878	101.806.391	69.143	105.845.534
Afschrijvingen ..	61.509	102.731.115	74.124	32.716.412
Totaal tegoeed rekeninghouders op u ^o .	—	77.875.709	—	100.832.820

STATISTIEKEN EN OVERZICHTEN.

N.B. *** beteekent: Cijfers nog niet ontvangen

GELDKOERSEN.

BANKDISCONTO'S.

Table with exchange rates for various banks and locations including Ned. Bk., Belg. Nat. Bk., Duitse Rijksbk., etc.

OPEN MARKT.

Table with columns for Data, Amsterdam (Part. disconto, Prolong-gatté), Londen, Berlijn, Parijs, and N. York (Call-money).

1) Noteering van 20 Februari. 2) Het particulier disconto der gemeentewissels was in de afgelopen week 1/2-3/4 pCt. hooger.

WISSELKOERSEN.

WISSELMARKT.

De wisselmarkt was de afgelopen week zeer kalm. De omzetten waren kleiner als in den laatsten tijd, maar de koersen ondergingen weinig verandering.

KOERSEN IN NEDERLAND.

Table with exchange rates for various locations: Londen, Parijs, Berlijn, Weenen, Brussel, and New York.

*1) Noteering te Amsterdam. **1) Noteering te Rotterdam. 1) Particuliere opgave. 2) Noteering van 20 Febr. 3) idem van 13 Febr.

Table with exchange rates for various locations: Stockholm, Kopenhagen, Chrshantia, Zwitserland, Spanje, and Batavia.

*1) Noteering te Amsterdam. 1) Particuliere opgave.

KOERSEN TE NEW YORK.

Table with exchange rates for New York: Cable Lond., Zicht Parijs, Zicht Berlijn, Zicht Amsterd.

KOERSEN VAN DE VOLGENDE PLAATSEN OP LONDEN.

Table with exchange rates for various locations on London: Alexandrië, B. Aires, Calcutta, Hongkong, Lissabon, Madrid, etc.

* Koersen der voorafgaande dagen. 1) Telegrafisch transfert.

NOTEERING VAN ZILVER.

Table with silver prices: Noteering te Londen, Noteering te New York.

NEDERLANDSCHE BANK.

Verkorte Balans op 28 Februari 1920.

Activa.

Table with balance sheet items: Binnenl. Wis-sels, Prom., enz. in disc., Papier o. h. Buitenzl., Beleeningen, Op Effecten, Op Goederen en Spec., Voorschotten a. h. Rijk, Munt en Muntmateriaal, Effecten, Geb. en Meub. der Bank, Diverse rekeningen.

Passiva.

Table with balance sheet items: Kapitaal, Reservefonds, Bankbiljetten in omloop, Bankassigtiën in omloop, Rek.-Cour. Het Rijk, Diverse rekeningen.

BANK VAN FRANKRIJK.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Goud	Waarvan in het Buitenland	Zilver	Te goed in het Buitenland	Buit.gew. voorsch. o/d. Staat
26 Feb. '20	5.581.576	1.978.278	251.477	***	25.800.000
19 " '20	5.581.270	1.978.278	252.845	794.988	25.800.000
12 " '20	5.581.019	1.978.278	253.956	872.601	25.800.000
6 " '20	5.580.596	1.978.278	254.140	759.379	25.800.000
27 Feb. '19	5.526.818	1.978.308	313.795	837.404	20.500.000
28 Feb. '18	5.368.646	2.037.108	254.926	1.103.007	12.950.000
23 Juli '14	4.104.390	—	639.620	—	—

Data als boven.	Wissels	Uitgestelde Wissels	Beleening	Bankbiljetten	Rek. Crt. Particulieren	Rek. Crt. Staat
	1.849.053	591.500	1.549.408	37.888.660	3.231.928	45.447
	1.900.028	593.766	1.539.403	37.958.541	3.094.714	57.244
	1.808.709	599.341	1.556.103	37.986.767	3.123.278	66.279
	2.119.358	601.699	1.516.868	38.041.890	3.160.836	41.852
	1.062.387	982.431	1.189.078	32.716.470	2.636.533	34.088
	1.312.234	1.114.635	1.170.383	24.308.307	2.581.225	52.227
	1.541.080	—	769.400	5.911.910	942.570	400.590

BANQUE NATIONALE DE BELGIQUE.

Voornaamste posten in duizenden francs.

Data	Metaal incl. buitenl. saldi	Beleening van buitenl. oorder.	Beleening van prom. d. prootinc.	Binn. wissels en beleening	Circulatie	Rek. Crt. partit.
26 Feb. '20	354.593	84.955	480.000	524.860	4.928.691	1.616.855
19 " '20	356.317	84.955	480.000	491.142	4.905.658	1.569.751
12 " '20	353.882	84.955	480.000	478.256	4.942.841	1.547.228
5 " '20	353.213	84.955	480.000	462.436	4.935.270	1.561.767

VEREENIGDE STATEN VAN NOORD-AMERIKA.

FEDERAL RESERVE BANKS.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Goud	Waarvan voor dekking F. R. Notes	Waarvan in het buitenland	Zilver etc.	F.R. Notes in circulatie
23 Jan. '20	2.026.650	1.247.482	117.322	61.246	2.844.227
16 " '20	2.043.878	1.255.176	120.323	60.403	2.849.879
9 " '20	2.041.371	1.317.485	123.322	60.728	2.914.368
2 " '20	2.062.615	1.327.963	131.320	58.657	2.998.992
24 Jan. '19	2.101.317	1.344.099	5.828	67.070	2.466.556
25 Jan. '18	1.726.507	813.785	52.500	56.252	1.234.934

Data	Wissels	Totaal Deposito's	Waarvan Kapitaal	Algem. Dekking-perc. 1)	Percent. Goud-dekking circulatie
23 Jan. '20	2.729.247	2.840.476	87.689	43,5	44,8
16 " '20	2.675.740	2.935.913	87.529	43,8	45,1
9 " '20	2.654.477	2.737.588	87.451	45,4	45,4
2 " '20	2.805.818	3.022.911	87.433	42,6	43,7
24 Jan. '19	2.046.572	2.396.124	80.820	53,6	52,7
25 Jan. '18	901.574	1.849.086	72.439	71,0	77,6

1) Verhouding tusschen: den totalen goudvoorraad, zilver etc., en de opschbare schulden: F. R. Notes en netto deposito's met inbegrip van het kapitaal.

PARTICULIERE BANKEN AANGESLOTEN BIJ HET FED. RES. STELSEL.

Voornaamste posten in duizenden dollars.

Data	Aantal banken	Totaal uitgezette gelden en beleggingen	Reserve bij de F. R. banks	Totaal deposito's	Waarvan time deposits
16 Jan. '20	802	15.825.543	1.472.755	14.600.225	2.440.665
9 " '20	798	15.819.208	1.403.010	14.467.547	2.318.852
2 " '20	798	15.796.318	1.444.285	14.572.255	2.333.807
26 Dec. '19	796	15.620.369	1.347.092	14.055.959	2.302.026
17 Jan. '19	765	13.863.284	1.298.009	12.333.978	1.603.005
18 Jan. '18	662	11.275.331	1.147.274	10.618.473	1.361.800

Aan het eind van ieder kwartaal wordt een overzicht gegeven van enkele niet wekelijks opgenomen bankstaten.

EFFECTENBEURZEN.

Amsterdam, 1 Maart 1920.

De stemming op de internationale beurzen is in de afgelopen week niet overal even gunstig geweest. Verwondering behoeft dit niet te wekken, daar allerwege symptomen van groote onrust, vooral in de arbeiderswereld, zijn te ontdekken. En het is wel vooral voor deze verschijnselen, die diep ingrijpen in het economisch leven, dat de beurs uiterst gevoelig is. In de eerste plaats heeft natuurlijk de beurs te Parijs hier onder geleden. Behalve van den financieelen toestand, die nog niet in orde is gebracht, in verband met den afkeer van het invoeren van directe belastingen, heeft de markt thans ook nog den invloed onderzonden van de stakingsbeweging op de spoorwegen. Voor het oogenblik valt nog niet te voorspellen, welken loop de zaken hier zullen nemen, doch de krachtige houding van de Regeering, benevens de weinige sympathie, die de staking bij het publiek ondervindt, doen wel vermoeden, dat binnen afzienbaren tijd een oplossing gevonden zal kunnen worden. Hieraan is het dan ook toe te schrijven, dat de markt zich nog vrij goed heeft gehouden, zoodat de koersverschillen niet van al te groote beteekenis genoemd kunnen worden. In ieder geval echter is de optimistische tendens van enkele weken geleden nagenoeg verdwenen.

Te Londen was in het midden der berichtperiode een ongeanimeerde stemming overheerschend, voornamelijk in verband met een staking, die onder het inlandsche personeel bij de mijnen in Zuid-Afrika is uitgebroken, benevens als gevolg van de vrees, dat de Bank of England zou overgaan tot verhooging van haar disconto. Toen dit laatste echter niet geschiedde, vermoedelijk in verband met het verlangen der Regeering, om de emissie van schatkistbiljetten te doen slagen, keerde de beurs-tendens en werd de geheele markt, doch vooral de afdelingen voor mijn- en petroleumwaarden, veel opgewekter. Ook de verkiezing van den heer Asquith heeft hiertoe medegewerkt; men ziet in de nederlaag van den arbeiders-candidaat een groeiende oppositie tegen het voorstel tot nationalisatie der mijnen en hoopt, dat een sterke middenpartij in het Parlement veel zal kunnen doen om dit streven een rem aan te leggen.

Te Berlijn is langzamerhand een keer op te merken in de ongebreidelde hausse-stemming, die tot nu toe heeft geheerscht. Weliswaar is de verbetering van den Markenkoers, die tot nu toe uit het neutrale buitenland werd gemeld en die de allereerste aanleiding tot de reactie op de fondsenmarkt is geweest, niet van langen duur gebleken, doch deze gebeurtenis heeft toch de aandacht gevestigd op de mogelijkheid van een wijziging op de valuta-markt, waardoor noodzakelijkerwijze het hooge peil voor verschillende fondsen verlaten zou moeten worden. Het allereerste gevolg is geweest een grotere belangstelling voor vastrentedragende fondsen, die bijna alle aanmerkelijk konden monteeren. Hand aan hand hiermede is gegaan een koers-teruggang voor verschillende aandeleensoorten, waartoe men echter ook op kunstmatige wijze heeft medegewerkt. Nog steeds blijft nl. de beurs op bepaalde dagen gesloten en men is er zelfs reeds toe overgegaan plannen, te opperen tot een voortgezette sluiting van één a twee weken. Door den tegenstand der kleinere beursfirma's zal het hiertoe echter vermoedelijk niet kunnen komen; bovendien zou dit middel wellicht erger blijken dan de kwaal, omdat de beurs als geldcentrum dan ook niet meer zou kunnen functioneeren en omdat voorts in het noodzakelijkerwijze oplevende vrije verkeer nog veel grooter misstanden zouden kunnen ontstaan. Vervolgens hebben de banken voorgesteld in het geheel geen kooporders meer te accepteeren, doch ook dit plan is niet doorgestaan. Wel heeft men thans besloten slechts die kooporders ter uitvoering aan te nemen, die zijn binnengekomen op den dag vóór de opening van de beurs. Op de dagen van den beurshandel zelve worden zij derhalve niet meer geaccepteerd; zij worden dan uitgesteld tot den volgende beursdag, die soms pas twee dagen later plaats vindt. Het is de vraag, of deze maatregel effect zal kunnen sorteeren; bewezen is toch, dat de aandrang niet minder wordt door dergelijke voorschriften, doch dat de orders zich eenvoudig ophopen, tot zij voor uitvoering in aanmerking komen. Daarenboven zullen vermoedelijk alleen de banken zich stipt aan deze voorschriften houden; de particuliere firma's staan hiertegenover veel vrijer, zoodat er vaak alleen een verplaatsing te constateeren zal zijn.

Te Weenen is de reactie nog veel sterker geweest. In zeer vele gevallen zijn de koersen met ongeveer de helft van hun hoogste niveau gereageerd en dit alleen, omdat de koers van de Kroon in het buitenland, vooral in Zwitserland zich op een iets verhoogd peil heeft kunnen handhaven. Ook ten opzichte van de Duitsche Rijksmark en de Tsjecho-Slowakische Kroon is het disagio enigszins verminderd.

Welk een nauw verband er ter beurze bestaat tusschen den stand van het betaalmiddel en den koers der onderscheiden fondsen, afgescheiden van elk ander feit, komt wel zeer duidelijk naar voren, indien men bedenkt; dat overigens de algemeene toestand in het minst niet verbeterd is. De reis der ministers naar Parijs heeft geen enkele uitwerking gehad. Er is daar ter plaatse onderhandeld over het vrij geven van alle aan Oostenrijk toebehorende waarden, die zich in vreemde handen bevinden; toegestaan is slechts de vrijlating van een gedeelte van het bezit, dat zich in de Vereenigde Staten en in de neutrale landen bevindt. Op deze wijze wordt slechts 2 milliard Zwitsersche Francs aan betaalmiddelen in handen gekregen, terwijl in totaal benooid is 100 milliard Zwitsersche Francs. Eén en ander zou derhalve opnieuw een teruggang van de Kroon doen verwachten; dat de beurs hiermede echter geen rekening houdt, bewijst wel het verloop van de laatste dagen.

Te New York is de aandacht grootendeels geconcentreerd geweest op de markt voor spoorwegwaarden. De contróle, door den Staat gedurende den oorlog op de spoorwegsystemen uitgeoefend, heeft thans een einde genomen, hetgeen op zich zelf misschien niet voordeelig voor de ondernemingen zou zijn geweest, indien niet tegelijkertijd een wet was doorgevoerd, die het meerendeel der spoorweg-ondernemingen althans een behoorlijk rendement op het gestorte kapitaal waarborgt. Bovendien zullen de directies vermoedelijk binnenkort yel kunnen overgaan tot een verhooging der vrachttarieven, waardoor de situatie voor de meeste systemen veel gunstiger zal kunnen worden.

Daarentegen waren industriële soorten op den achtergrond gedrongen, voornamelijk als gevolg van den hoogen stand der geldkoersen. Op enkele dagen is „call-money” te New York wederom tot 15 pCt. gestegen, waardoor de vrees is gewekt, dat de rente der Federal Reserve Banks wederom verhoogd zou moeten worden. Tot nu toe is die vrees niet bewaarheid geworden, doch de algemeene toestand is toch nog zoodanig, mede door den hoogen dollar-koers in het buitenland, die den export uitermate bemoeilijkt, dat men ten opzichte van veel lagere en meer stabiele geldkoersen nog niet gerust is.

T e o n z e n t is de markt voor inheemsche staatsfondsen over het geheel vrij stabiel geweest; de meeste soorten konden fractionele verbeteringen behalen. Van de buitenlandse soorten stonden vooral Russen in het centrum der belangstelling in verband met de vooruitzichten betreffende de hervatting van de handelsbetrekkingen met dit land. Voorts waren ook enkele Zuid-Amerikaansche obligaties gevraagd, o.a. die van den Staat Brazilië, terwijl eveneens voor Mexico eenige interesse ontstond.

	24 Feb.	27 Feb.	1 Mrt.	Rijzing of daling.
5 %/o Ned. W. Sch.	85 ^{9/16}	85 ^{9/16}	85 ^{9/16}	- 3/4
4 1/2 %/o " " "	1916 82 ^{9/8}	81 ^{1/16}	82 ^{7/8}	+ 1/4
4 %/o " " "	1916 72	71 ^{9/16}	72 ^{1/4}	+ 1/4
3 1/2 %/o " " "	60 ^{3/4}	60 ^{1/8}	59 ^{1/2}	- 1 1/4
3 %/o " " "	51 ^{1/8}	51 ^{1/8}	52	+ 7/8
2 1/2 %/o Cert. N. W. S.	44	44 ^{7/16}	44 ^{7/16}	+ 7/16
5 %/o Oost-Indië 1915	87	86	85 ^{3/4}	- 1 1/4
4 %/o Hongarije Goud	8 ^{3/8}	9 ^{3/16}	9 ^{1/4}	+ 7/8
4 %/o Oostenr. Kronenrente	6 ^{1/8}	5 ^{9/8}	5 ^{1/4}	- 7/8
5 %/o Rusland 1906	10 ^{1/2}	12 ^{1/2}	14 ^{3/4}	+ 4 1/4
4 1/2 %/o Iwangerod Domb...	11	11	13	+ 2
4 %/o Rusland Cons. 1880	9 ^{1/2}	12	13 ^{1/2}	+ 4
4 %/o Rusl. bij Hope & Co.	10 ^{1/8}	12 ^{7/8}	15 ^{7/8}	+ 5 ^{3/4}
4 %/o Servië 1895	17 ^{1/2}	17 ^{1/2}	18	+ 1/2
4 1/2 %/o China Goud 1898	58 ^{1/4}	58 ^{1/2}	—	—
4 %/o Japan 1899	52 ^{1/2}	52 ^{1/2}	52 ^{1/2}	—
4 %/o Argentinië Buitel.	50	—	38	- 12
5 %/o Brazilië 1895	46 ^{1/4}	47	47	+ 3/4
5 %/o " 1913	46 ^{3/4}	47 ^{1/4}	47 ^{3/4}	+ 1

De *scheepvaartmarkt* heeft een zeer eigenaardig verloop gehad. Ondanks de staking, die toch het scheepvaartbedrijf voor een groot deel stil legt, konden alle soorten verbeteringen behalen, die in sommige gevallen zeer aanzienlijk genoemd kunnen worden. In de eerste plaats mogen hiertoe wel gerekend worden aandeelen Holland-Amerika Lijn. Voor een deel was de optimistische stemming voor dit fonds toe te schrijven aan geruchten, dat de Maatschappij een hoog dividend zou uitkeeren, terwijl de publicatie van het voornemen der Directie om het maatschappelijk kapitaal uit te breiden tot f 50 miljoen, de gedachte aan een „bonus” heeft doen post vatten, hoewel de directie uitdrukkelijk heeft medegedeeld thans nog niet tot het emitteeren van nieuwe aandeelen te zullen overgaan. Inmiddels heeft deze mededeeling niet den minsten remmenden invloed uitgeoefend; in aansluiting aan de opgewekte tendens voor de

betrokken aandeelen waren ook de overige soorten uiterst geanimeerd. De staking heeft geen enkel gewicht in de schaal gelegd en werd nauwelijks besproken.

	24 Feb.	27 Feb.	1 Mrt.	Rijzing of daling.
Holland-Amerika-Lijn	419	444	456	+ 37
" " „gemeig.	408 ^{1/2}	433	443 ^{1/2}	+ 35
Holland-Gulf-Stoomv.-Mij.	255	263 ^{3/4}	264	+ 9
Holl. Alg. Atl. Stoomv.-Mij.	166	165 ^{1/2}	165 ^{3/4}	- 1/4
Hollandsche Stoomboot-Mij.	225 ^{3/4}	230	232	+ 6 1/4
Java-China-Japan-Lijn	316 ^{1/2}	317	319 ^{1/2}	+ 3
Kon. Hollandsche Lloyd	166 ^{1/2}	170 ^{1/2}	172 ^{3/4}	+ 6 1/4
Kon. Ned. Stoomb.-Mij.	211 ^{1/2}	218 ^{1/4}	222 ^{3/4}	+ 11 1/4
Kon. Paketvaart-Mij.	226	230 ^{1/4}	232 ^{1/2}	+ 6 1/2
Maatschappij Zeevaart	321 ^{1/2}	320	320	- 1 1/2
Nederl. Scheepvaart-Unie.	271 ^{1/4}	278 ^{1/4}	279 ^{1/4}	+ 8
Nievelt Goudriaan	510	538	560	+ 50
Rotterdamsche Lloyd	277	286 ^{1/2}	287 ^{1/2}	+ 10 1/2
Stoomv.-Mij. „Hillegersberg”	300	300	305 ^{1/2}	+ 5 1/2
" " „Nederland”	323	333	330 ^{1/2}	+ 7 1/2
" " „Noordzee”	115 ^{1/4}	125 ^{3/4}	129 ^{7/8}	+ 14 ^{5/8}
" " „Oostzee”	297 ^{1/2}	310	320 ^{1/2}	+ 23

Ook voor de overige afdelingen ter beurze valt een opgewekte stemming te constateren, al zijn de omzetten in vele markten beneden het middelmatige gbleven. Dit geldt niet voor *suikerwaarden*, waar intengedeel een levendige handel is ontstaan. Nieuwe berichten waren hiervan niet de oorzaak; alleen is men hoopvoller gestemd omtrent den economischen toestand in het algemeen en omtrent de situatie van de suikerondernemingen in het bijzonder. Vooral aandeelen Handelsvereeniging „Amsterdam” werden in groote posten uit de markt genomen, mede voor rekening der contramine, die in de voorgaande weken vrij omvangrijke posities had opgebouwd. Naast de genoemde aandeelen werden de waarden der Cultuur-Maatschappij der Vorstenlanden gunstig beoordeeld, zoodat ook deze aandeelen een negental procenten konden monteeren.

Industriele aandeelen hebben ook van een gunstige stemming blij gegeven; hier waren enkele kooporders voldoende, om een zeer opgewekt beeld te voorschijn te roepen. Hetzelfde was het geval voor *tabakswaarden*, die bij uiterst geringen handel, althans voor de hoofdfondsen flink konden monteeren.

De *rubbermarkt* bewoog zich in kalme banen; de variaties in de koersen waren hier dan ook vrij beperkt, hoewel de grondtoon vast is gbleven.

De *petroleumafdeeling* is grootendeels afhankelijk gbleven van de aanwijzingen van het buitenland. Voor aandeelen Koninklijke Petroleum waren deze meestal in opwaartsche richting, waardoor eveneens aandeelen Geconsolideerde Hollandsche Petroleum konden profiteeren. Van de buitenlandsche soorten viel de aandacht op gewone en preferente aandeelen Schibajeff, in verband met de verhoogde interesse, die voor Russische waarden in het algemeen is ontstaan.

	24 Feb.	27 Feb.	1 Mrt.	Rijzing of daling.
Amsterdamsche Bank	184 ^{1/2}	184	184	- 1/2
Ned.Handel-Mij.cert.v.aand.	209 ^{1/4}	210 ^{3/4}	215 ^{1/2}	+ 6 1/4
Rotterd. Bankvereeniging . .	134 ^{3/4}	133 ^{1/2}	133 ^{1/2}	- 1 1/4
Amst. Superfosfaatfabriek. .	127 ^{1/2}	133 ^{3/4}	133 ^{3/4}	+ 6 1/4
Van Berkel's Patent	120	125	129 ^{3/4}	+ 9 3/4
Insulindie Oliefabriek	210 ^{3/4}	216	219 ^{1/2}	+ 8 3/4
Jurgens' Ver. Fabr. pr.aand.	93 ^{3/8}	94	95	+ 1 1/8
Ned. Scheepsbouw-Mij.	139 ^{1/2}	134	137	- 2 1/2
Philips' Gloeilampenfabriek	824 ^{3/4}	836 ^{1/2}	820 ^{3/4}	- 4 1/4
R. S. Stokvis & Zonen	548	558	558	+ 10
Vereenigde Blikfabrieken . .	128	127 ^{1/2}	128 ^{1/2}	+ 1/2
Compania Mercantil Argent.	220 ^{3/4}	226	226 ^{1/2}	+ 5 3/4
Cultuur-Mij. d. Vorstenland.	270	277 ^{3/4}	279	+ 9
Handelsver. Amsterdam . . .	599	610 ^{1/2}	620 ^{1/2}	+ 21 1/2
Holl. Transatl. Handelsver.	103	103	—	—
Linde Teves & Stokvis	185	188	188	+ 3
VanNierop&Co's Handel-Mij	177	179 ^{1/2}	181 ^{1/2}	+ 4 1/2
Tels & Co's Handel-Mij	135 ^{1/4}	136	141 ^{1/4}	+ 6
Gecons. Holl. Petroleum-Mij.	223 ^{3/4}	243 ^{1/2}	240 ^{3/4}	+ 16 3/4
Kon. Petroleum-Mij.	802 ^{1/2}	819 ^{1/2}	813 ^{1/2}	+ 11
Orion Petroleum-Mij.	50	53	53 ^{1/2}	+ 3 1/2
Steaus Romana Petr.-Mij. . . .	94 ^{3/4}	95	100 ^{1/4}	+ 5 1/2
Amsterdam-Rubber-Mij. . . .	220 ^{1/4}	227	227 ^{3/4}	+ 7 3/4
Nederl.-Rubber-Mij.	110 ^{1/4}	112 ^{1/2}	112	+ 1 3/4
Oost-Java-Rubber-Mij.	301	310	310	+ 9
Deli-Maatschappij	406	425	423	+ 17
Medan-Tabak-Maatschappij.	180	195 ^{3/4}	198 ^{1/2}	+ 8 1/2
Senembah-Maatschappij . . .	403	414	413 ^{1/2}	+ 10 1/2

De Amerikaanse markt was zeer bewogen, speciaal voor de lichtere Amerikaanse spoorwegshares; men hecht groote waarde aan het nieuwe spoorwegontwerp, dat thans door het parlement is aangenomen. Industriele en Marine-waarden bleven daarentegen sterk op den achtergrond.

	24 Feb.	27 Feb.	1 Mrt.	Rijzing of daling.
American Car & Foundry..	140 ¹ / ₁₆	139 ⁷ / ₈	135 ¹ / ₁₆	— 5
Anaconda Copper	128 ⁴ / ₈	127	128	— ⁵ / ₈
Un. States Steel Corp.	105 ³ / ₄	105 ¹ / ₁₆	104 ³ / ₈	— 1 ³ / ₈
Atchison Topeka	90	89 ¹ / ₁₆	89 ³ / ₄	— ¹ / ₄
Southern Pacific	105	104	102 ¹ / ₂	— 2 ¹ / ₂
Union Pacific	130	130	127 ¹ / ₂	— 2 ³ / ₈
Int.Merc.Marine afgest.	35 ¹ / ₂	35 ⁷ / ₈	35 ³ / ₄	+ ¹ / ₄
" " " " prefs.	155	151 ³ / ₈	151	— 4

De geldmarkt bleef zeer ruim; prolongatie circa 3¹/₄ pCt.

GOEDERENHANDEL.

GRANEN.

.2 Maart 1920.

Ook in de afgelopen week is het weer over het algemeen in West-Europa zacht geweest. In sommige streken maakt men zich bezorgd over den vergevorderden groei van de wintertarwe, aangezien het nog steeds mogelijk is, dat wij tamelijk koud weer krijgen. Over het algemeen zijn de berichten evenwel gunstig. Ook in Noord-Amerika zijn de weerberichten normaal, terwijl over de oogsten in Zuid-Amerika niet anders dan gunstige berichten ons bereiken. Niettegenstaande dit hebben toch vooral de Zuid-Amerikaansche markten in de afgelopen week in het teeken van de hausse gestaan. Vooral tarwe is met grooten omzet wederom sterk in prijs gestegen. Vrijwel alle landen van Europa koopen geregeld tarwe in Argentinië en de verhooging der prijzen, welke gepaard ging met een verhoging van den wisselkoers, heeft tot nog toe deze vraag niet kunnen doen ophouden. Ofschoon de verschepingen van tarwe sinds geruimen tijd op voldoende schaal hebben plaats gevonden zijn toch nergens de voorraden van tarwe bijzonder groot en in verband met de zeer onregelmatige scheepvaart zijn dus de verschillende regeeringen wel verplicht voort te gaan met tarwe-aanvoer zoolang zij er gelegenheid voor hebben. Ongetwijfeld komt Duitschland nog een massa tarwe te kort en partijen stoomend of spoedig af te laden broodgraan worden dan ook grif opgenomen.

De Royal Commission on Wheat Supplies, het Engelsche inkoopbureau heeft aangekondigd dat men in het begin van April wederom denkt aan te vangen met het inkoop van Noord-Amerikaansche tarwe. Over deze aankondiging heeft men zich in vakkringen wel eenigszins verwonderd, zoowel wegens den hoogen prijs van de Noord-Amerikaan-

sche tarwe als wegens het feit, dat deze openlijke aankondiging vermoedelijk een prijsopdriving tengevolge zal hebben. De Royal Commission zegt evenwel niet welke hoeveelheden gekocht zullen worden en ongetwijfeld zal dit afhangen van de hoeveelheid tarwe die intusschen in andere landen betrokken kan worden.

De Engelsche Regeering garandeert den boeren voor den volgenden oogst een prijs van tarwe gelijkstaande aan den prijs waartoe buitenlandsche tarwe van ongeveer dezelfde hoedanigheid wordt aangevoerd met een maximum evenwel van 100 sh. per quarter. Dit maximum is een groote verhoging bij den gegarandeerden prijs van den vorigen oogst en de bedoeling is het uitzaaien van tarwe aan te moedigen. De verwachtingen van het resultaat zijn evenwel niet bijzonder hoog gespannen.

Er zijn nog steeds velen, die verwachten, dat Rusland binnen afzienbaren tijd als graan exporteerend land mee zal tellen; daarentegen wordt er door anderen op gewezen dat voor den oorlog de geheele export van Rusland ten slotte slechts 15 pCt. van den totalen graanoogst bedroeg, zoodat waar de productie zooveel is achteruitgegaan het overschot niet zoo belangrijk kan zijn. Wel is waar heeft men in groote streken van Rusland honger moeten lijden, doch daar staat tegenover dat het grootste gedeelte van de bevolking van Rusland bestaat uit landbouwers welke waarschijnlijk niet veel minder graan verbruikt zullen hebben dan in gewone tijden. Wij achten het waarschijnlijk dat nu en dan eenige verschepingen van de Zwarte Zee zullen plaats vinden, doch indien men in aanmerking neemt dat voor den oorlog in een jaar ruim 10.000.000 tons verschillende graansoorten werden verscheept, dan begrijpt men dat men voorloopig nog wel voornamelijk naar Noord-Amerika zal moeten gaan om zijn honger te stillen.

Ook de maïsprijzen in Argentinië zijn in de afgelopen week aanmerkelijk hooger gelooopen, niettegenstaande de berichten betreffende den nieuwen oogst zeer gunstig luiden. Wel is waar zijn de verschepingen in den laatsten tijd toegenomen, doch de voorraden zijn nog van dien aard, dat er voorloopig geen sprake kan zijn van uitputting.

Ook haver was vast gestemd, evenwel met minder zaken. In gerst gaat in den laatsten tijd weinig om; zoowel het aanbod als de vraag zijn gering.

De lijnzaadprijzen te Buenos Aires zijn in de afgelopen week wederom gestegen. Wel is waar zijn de voorraden in de havens iets toegenomen, doch dit is waarschijnlijk het gevolg van de moeilijkheden verbonden aan de verscheping. Voor spoedig te ontvangen lijnzaad blijft de vraag het aanbod overtreffen. De Europeesche markten, speciaal de Engelsche, zijn zeer vast geweest wegens de voortdurende stijging van de olieprijs. De voorraden olie zijn tengevolge van den geringen aanvoer van lijnzaad gedurende den winter bijna geheel uitgeput en waar tot nu toe slechts onbetee-

Noteeringen.

Data	Chicago			Buenos Ayres		
	Tarwe Maart	Maïs Maart	Haver Mei	Tarwe Maart	Maïs Maart	Lijnzaad Maart
28 Feb. '20	226	144 ¹ / ₂	80	16,05	7,—	25,55
21 „ '20	226	137 ³ / ₄	78	15,25	6,60	24,15
28 Feb. '19	226	131 ¹ / ₂	59 ⁷ / ₈	10,15	4,45	18,05
28 Feb. '18	220	127 ³ / ₄	87 ³ / ₈	12,95	6,70	22,10
28 Feb. '17	181 ¹ / ₄ ³⁾	102 ³⁾	57 ¹ / ₄	13,70	8,30	21,50 ⁴⁾
20 Juli '14	82 ¹⁾	56 ³ / ₈ ¹⁾	36 ¹ / ₂ ¹⁾	9,40 ³⁾	5,38 ³⁾	13,70 ³⁾

¹⁾ per Dec. ²⁾ per Sept. ³⁾ per Mei. ⁴⁾ per Febr.

Locoprijzen te Rotterdam/Amsterdam.

Soorten.	1 Maart 1920	23 Febr. 1920	1 Maart 1919
Tarwe	—	—	—
Rogge (No. 2 Western) ¹⁾	—	—	—
Maïs (La Plata)	340,—	330,—	—
Gerst (48 lb. feeding) .. ²⁾	425,—	425,—	—
Haver (38 lb. white cl.) .. ⁴⁾	20,50	20,50	—
Lijnkoeken (Noord-Ameri- ka van La Plata-zaad) ³⁾	230,—	225,—	—
Lijnzaad (La Plata) ... ⁴⁾	840,—	810,—	—

¹⁾ p. 2400 K.G. ²⁾ p. 2100 K.G. ³⁾ p. 2000 K.G. ⁴⁾ per 100 K.G. ⁵⁾ p. 1000 K.G. ⁶⁾ p. 1980 K.G.

AANVOEREN in tons van 1000 K.G.

Artikelen.	Rotterdam			Amsterdam			Totaal	
	22—28 Febr. 1920	Sedert 1 Jan. 1920	Overeenk. tjdoak 1919	22—28 Febr. 1920	Sedert 1 Jan. 1920	Overeenk. tjdoak 1919	1920	1919
Tarwe	9.064	59.128	110.646	2.681	17.664	5.970	76.792	116.616
Rogge	—	—	—	—	—	5.840	—	5.840
Boekweit	—	2.300	—	—	—	—	2.300	—
Maïs	1.664	61.587	13.216	—	15.009	—	76.596	13.216
Gerst	1.111	2.568	16.838	—	—	—	2.568	16.838
Haver	—	10.476	2.607	—	—	—	10.476	2.607
Lijnzaad	—	4.321	—	—	—	—	—	—
Lijnkoek	2.491	19.982	—	53	4.748	—	9.069	—
Tarwemeel	—	5.779	61.649	—	1.406	—	21.388	—
Andere meelsoorten....	—	3.198	33.083	—	—	7.429	5.779	69.078
				100	100	—	3.298	33.083

kenende hoeveelheden lijnzaad van den nieuwen oogst naar Europa werden afgeladen, is er eenige tijd noodig voor zij aangevuld kunnen worden.

Nederland. Ook in de afgelopen week bepaalde de handel zich tot het invoeren via Antwerpen. Tamelijk belangrijke zaken kwamen in maïs tot stand voor directe of spoedige levering, terwijl bovendien de Regeering in verschillende plaatsen van ons land maïs verkocht. Intusschen heeft zij den prijs van f 360,— op f 365,— verhoogd. Op aflading kwamen geen nieuwe zaken tot stand, aangezien de prijs te hoog uitkomt bij de tegenwoordige marktwaarde.

DE NEDERLANDSCHE THEEMARKT IN 1919.

(Jaaroverzicht van Pakhuismeesteren van de Thee.)

Sedert 1 Juni 1918 had geen distributie van Thee plaats gevonden. De voorraden in groot- en tusschenhandel zoowel als bij detaillisten waren geheel geruimd. In het najaar 1918 waren echter 10.000 kisten aangevoerd, afkomstig uit het ca. een jaar te voren uit Java vertrokken, maar nadien door de Geassocieerden gerequireerde schip „Lombok”. Overmits deze hoeveelheid niet voldoende was om 1 ons thee per bon aan verbruikers te verstrekken, was de distributie er van aangehouden, totdat na het sluiten van den wapenstilstand een deel der voor het leger gereserveerde thee er aan werd toegevoegd. De verstrekking aan den tusschenhandel had daarna in het begin van Januari van dit jaar plaats en de aflevering van 1 ons thee per bon aan verbruikers in de eerste week van Februari.

De toestanden in den theehandel begonnen zich toen reeds sneller te wijzigen dan iemand had kunnen voorzien. In de dagbladen werd 23 Januari het officieele bericht opgenomen, dat de Minister van Landbouw besloten had, na afloop der toen aanstaande distributie een proef te nemen met herstel van den geheel vrijen theehandel. Het zeer kleine theerantsoen, dat volgens de schikking van Londen in Nederland mocht worden aangevoerd, n.l. 1500 ton per kwartaal (voor 1 ons aan verbruikers per maand waren 12.000 kisten = pl.m. 540 ton per maand noodig) deed destijds van dien vrijen handel niet veel verwachten.

Geheel onverwacht werd echter een week na het ministerieel besluit (31 Januari) het theerantsoen door de Entente opgeheven, alhoewel dat voor andere artikelen gehandhaafd bleef. De Nederlandsche handel, geheel zonder voorraad en niet meer gehouden aan prijzen en hoeveelheden, was nu in staat zich in Londen van thee te voorzien. De Engelsche regeering die in Januari twee veilingen voor Export had gehouden, vermeerde dit aantal in Februari tot 4 (steeds van 10 à 12.000 kisten) in welke de prijzen door Hollandsche mededinging steeds hooger werden opgevoerd. Door gebrek aan scheepsruimte kon de in Londen gekochte thee echter niet dan geleidelijk worden aangevoerd, n.l. ca. 25.000 kisten per maand gedurende het kwartaal Maart/Mei en ca. 10.000 kisten in Juni.

Inmiddels had het s.s. „Tabanan”, de eerste boot, welke de verbinding van Indië met Nederland herstelde, 10.838 kisten Java-thee aangebracht, door de Indische regeering voor distributie in Nederland aangekocht, welke 28 Februari aan den tusschenhandel overgingen, om tegen de prijzen, welke tijdens het distributietijdvak hadden gegolden, te worden gedetailleerd.

Nadien bracht het s.s. „Rembrandt” 6.400 kisten van Java mede, welke 16 April door belanghebbenden in vrije veiling werden verkocht. Het was de eerste der serie veilingen, welke sedert wederom geregeld (meestal om de drie weken) zijn gehouden.

De aanvoeren der eigen koloniale thee namen steeds toe. Er was in Indië meer scheepsruimte beschikbaar, dan noodig voor de beperkte hoeveelheden, welke van de verschillende artikelen volgens het agreement in ons land mochten worden aangebracht. Door het vroegtijdiger opheffen van het theerantsoen dan dat van andere artikelen werd aan thee een voorrang gegeven en konden de groote in Indië opgestapelde voorraden naar hier worden verscheept.

Er werd buitendien uit New York thee aangevoerd, welke tijdens den oorlog uit Indië daarheen verscheept, maar onverkocht gebleven, naar onze markt ten verkoop werd doorgezonden. De opeenhooping van thee was weldra zoo aanzienlijk, dat de Entrepots alhier en te Rotterdam niet meer voldoende plaatsruimte boden. De aangevoerde partijen konden veelal slechts geleidelijk worden opgeslagen en verwerkt.

Onlangs de groote toenemende voorraden werd het uitvoerverbod door den Minister van Landbouw gehandhaafd. 21 Mei werden echter de beperkende bepalingen voor den

doorvoer opgeheven, welke sedert het begin van den oorlog hadden gegolden. Het werd daardoor mogelijk thee uit Entrepot uit- (door-) te voeren naar het buitenland. De vrees, dat de voor Nederlandsche verbruikers benoedigde voorraden naar elders zouden wegvloeien, bestond toen reeds lang niet meer. De neutrale landen waren evenals ons land reeds uit Londen van thee voorzien. De uitvoer naar Centraal- en Oost-Europa werd geremd door de beperkende bepalingen voor den in- en doorvoer in Duitschland en was daarenboven afhankelijk van credieten en wisselkoersen.

De hoeveelheden voor binnenlandsch verbruik betrokken waren grooter dan ooit te voren. De tusschen- en de kleinhandel waren echter geheel zonder voorraad, zoodat meer thee in consumptie werd gebracht dan werkelijk verbruikt is geworden.

De prijzen handhaafden zich op een peil, dat aanzienlijk hooger was dan dat waarop zij zich vóór den oorlog bevogen. De basis groothandelprijs in het distributie-tijdvak had 84 cts. per ½ K.G. bedragen. In de eerstgehouden vrije veiling op 16 April werd gemiddeld f 1,— bedongen. Een scherpe daling volgde daarna in Mei, toen slechts f 0,65 gemaakt werd. Sedert dien liepen de prijzen geregeld op tot f 0,85 gemiddeld in September. In November zakten de markt 5 cts. in, en in December nogmaals 10 cts. voor bijna alle soorten. Door den gedrukten algemeenen toestand en den lagen stand der wisselkoersen bleef in de December-veiling veel thee onverkocht.

Gemiddeld werd 79½ cts. bedongen voor de ruim 9 miljoen K.G. in veiling aangeboden Nederl. Indische thee.

Prijzen:

	Veiling: 16 Apr.	20 Mei	24 Juli	11 Spt.	23 Oct.	4 Dec.
Stof	70	35	—	64	64	52
Gebr. Thee ordinair	78	38	59	70	70	56
PeccoSouchon ordin.	86	62	76	77	76	64
Pecco middensoort	107	73	82	82	84	71
Gebr. Pecco midd.	95	62	82	83	85	67
Oranje Pecco goed	111	76	91	91	98	82
Gebr. Or. Pecco goed	106	75	101	104	101	85
Oranje Pecco best.	126	83	117	130	118	99
Gebr. Or. Pecco best	120	86	113	122	126	103

Voor den theehandel ging het doen van zaken gepaard aan veel risico. Na de periode van hooge prijzen in Februari en Maart was in Mei de scherpe daling gevolgd, welke voor velen verliesgevend werd. Door de groote vraag naar thee was deze daling echter van korten duur. De stijging welke nadien tot October aanhield ging echter niet samen met een afzet evenredig aan het aanbod. De dalende valuta toch hield den uitvoer naar Centraal- en Oost-Europa tegen. Toen daarna ook andere wisselkoersen bleven dalen en ten slotte het £ Sterling tot beneden de f 10,— inzakte, waardoor het Iersche afzetgebied eveneens werd uitgeschakeld, werd de prijsdaling acuut en bleef hij, die geen verlies wilde nemen met zijne voorraden zitten. Het minste herstel der wisselkoersen in 1920 zal in staat zijn verbetering te brengen in den abnormalen toestand der markt.

Het verbruik van Nederlandsch Indische thee tegen dat van Britsch Indische oorsprong. Vóór den oorlog was van de in ons land verbruikte thee ca. 70 pCt. Nederlandsch Indische tegen ca. 30 pCt. van andere herkomst. Die verhoudingen zijn dit jaar minder gunstig geweest voor de thee der eigen Koloniën. De groote aankopen van thee te Londen in Februari en Maart, toen er hier geen thee was, hebben tot een aanzienlijk verbruik der Britsch Indische soorten geleid. Er was echter ook nadien niet genoeg goede Java- en Sumatra-thee aan de markt, zoodat de tusschenhandel wel verplicht was de betere soorten uit Londen aan te vullen.

De aanvoeren uit de Koloniën bestonden voor een belangrijk gedeelte uit oude theeën van vorige oogsten, waaronder veel mindere sorteringen en thee van mindere kwaliteit, welke in Indië onverkocht was gebleven. Het is een overwegend belang voor onze Nederlandsch Indische Theemarkt dat, zoodra normale verhoudingen wederkeeren, er voor wordt zorg gedragen, dat de goede kwaliteiten ons niet worden onthouden. De tijd is voorbij, dat voor den Europeeschen arbeider het minste goed genoeg is. Hij verlangt goede waar. Een Europeesche markt kan niet bestaan, tenzij het aanbod zoo verdeeld is, dat aan de vraag naar goede kwaliteiten kan worden voldaan. Indien het systeem van verkoop te Batavia — geheel afwijkend van het veiling-systeem in Calcutta en Colombo — er toe moest leiden, dat de meest courante soorten ter plaatse verkocht worden, en hetgeen overblijft naar Europa komt, dan is het gevaar niet denkbeeldig, dat de Nederlandsch Indische

thee het in Europa zal afleggen tegen de Britsch Indische, waarvan op de Londensche markt steeds ruime keuze is: Wordt daarentegen onze Nederlandsche markt van voldoende thee van goede hoedanigheid voorzien, dan zal de 8 a 10 miljoen K.G. thee, welke Nederland jaarlijks voor eigen gebruik zal behoeven, in steeds-groter verhouding uit het Koloniale product worden samengesteld, en de aandacht van het omringende buitenland steeds meer op het Nederlandsch Indische product worden gevestigd. Om dat te bereiken zal ook noodig zijn, dat: het fust waarin de thee verpakt wordt van betere hoedanigheid zij. Ook vóór den oorlog voldeed veel Java-thee niet aan de eischen, die aan de verpakking mochten worden gesteld. Het Java-theefust had de reputatie van minder te zijn dan het Britsch Indische. Zij, die steeds weer in zwakke spillende kisten hun thee verzonden, bedierven de markt ook voor de anderen.

Door het gebrek aan goed materiaal tijdens de oorlogsjaren en door het gebruik van kisten vervaardigd uit lichte houtsoorten, welke spoedig vermolmen, en dus ongeschikt waren om gedurende langeren tijd in Indië te worden opgeschuurd, is het vraagstuk van het fust actueeler geworden dan immer te voren. De toestand waarin een groot deel der partijen hier en elders aankomt is betreurenswaardig. Zij kunnen niet aan de markt worden gebracht, voordat de kisten ten koste van veel tijd en hooge arbeidsloon vernieuwd zijn. De zorgvuldigste herstelling er van kan echter niet voorkomen, dat de kisten bij transport opnieuw spullen en breken. Daarenboven is de te zware verpakking van gebroken soorten en vooral van fijne gruissthee veelal oorzaak, dat zelfs kisten van goed maaksel bij het transport breken. Het betreft hier een overwegend belang voor de geheele cultuur; het zal noodig zijn dat Producenten de handen ineen slaan om aan het afpakken in zwak fust in aller belang een einde te maken. Het zal daarenboven noodzakelijk zijn — de besparing aan wichtsverlies zal tegen de meerdere kosten opwegen — de gebroken soorten in kleiner fustage te verpakken. Men verpakte geen 108 kisten in een waggon maar 120, geen kisten van 60 cM. hoog maar hoogstens 55 cM., geen gebroken soorten in kisten, welke meer meten dan 50 X 50 X 55 cM. (buitenwerks). De triplex houten kist van niet te groot model, de zijden door stevig blikken verbindingsstukken bijeengehouden, vervanee de gewoon-houten kist. Het transport zal voorloopig, althans in Europa te wenschen overlaten, zoodat het fustage van alle goederen sterker moet zijn dan te voren; wie daarmee niet rekening houdt zal het afleggen in den komende concurrentie-strijd.

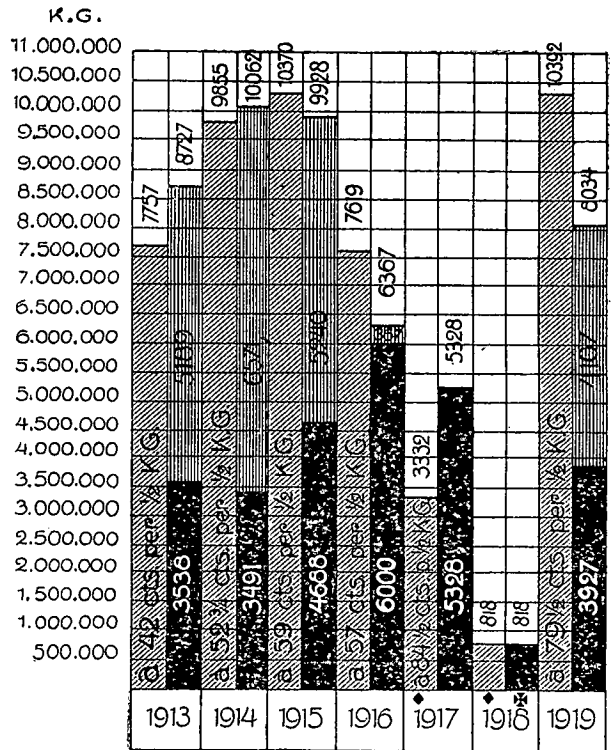
Statistiek. Uit de hierbij gevoegde grafische lijnen en cijfers, blijkt dat de stijging in de lijn van het Nederlandsch verbruik, na de diene gedwongen inzinking van de beide vorige jaren hetsteld is. Bij de kolommen van aanvoer in 1917 en 1918 is aangeteekend, dat de hieronder opgenomen hoeveelheden voor een groot gedeelte reeds tot den aanvoer van 1916 hebben behoord. Immers, nadat de Geassocieerde mogendheden in het begin van December 1916 uitvoer van thee naar ons land tijdelijk niet meer toestonden werd geen thee meer hierheen verscheept. Het opheffen van dit verbod toch viel samen met de verscherpte duikbootenoorlog in Februari 1917. Nadien bereikte tot Februari 1919 geen andere thee ons land dan die, welke uit het door de Geassocieerden gerequireerde s.s. „Lombok” in September 1918 werd aangebracht. Het gemis aan voorraad heeft dan ook de distributie van het artikel in het distributie-tijdvak (Augustus 1917—Februari 1919) zeer bemoeilijkt. Regelmatige distributie is slechts dan uitvoerbaar, indien van het artikel aan den tusschenhandel een geregeld voorschot kan worden verstrekt ter verwerking, en om te geven aan detaillisten. Hiertoe was de theevoorraad van den beginne af te klein.

Het eerste-hands aanbod bestond uit 23.124 kisten Stof, Gebr. Thee, etc.; 84.470 kisten gebroken soorten en 117.225 kisten blad thee, totaal 225.000 kisten (à ca. 45 K.G. gemiddeld netto inhoud) waarvan zijn afgeleverd 17.743 kisten Stof, gebroken thee, etc.; 67.928 gebroken soorten en 88.161 kisten blad thee. Uit de gegevens van het Centraal Bureau voor de Statistiek blijkt, dat de totaal-aanvoer van thee in ons land 23 miljoen K.G. netto heeft bedragen, een waarde van ca. 40 miljoen gulden, n.l. 18 miljoen K.G. Nederlandsch Indische en 5 miljoen K.G. van andere herkomst. 9 Millioen K.G. werden voor verbruik betrokken en 6 miljoen K.G. uitgevoerd.

Amsterdam, 31 December 1919.

Aanvoer (op eel gebracht) en middenprijzen van het eerste-hands aanbod van Java- en Sumatra-thee te Amsterdam benevens aflevering voor binnen- en buitenland bij het Thee-Etablissement te Amsterdam.

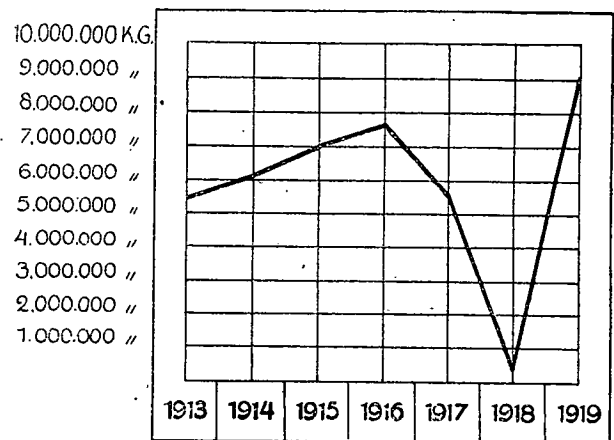
Anno 1913—1919.

■ Aanbod. ■ Aflevering voor het binnenland. ■ Aflevering voor het buitenland.

- ◆ Grootendels gereserveerd uit den aanvoer 1916 en gebruikt voor de theevoorziening in 1917 en 1918. De thee werd gedurende het distributietijdvak (Augustus 1917—Februari 1919) door den groothandel verkocht op basis van 84 cts. per 1/2 K.G. voor midden kwaliteit.
- ✱ Hieronder is opgenomen de aflevering voor de laatste distributie in Januari 1919.

Het theeverbruik in Nederland in de jaren 1913/1919.

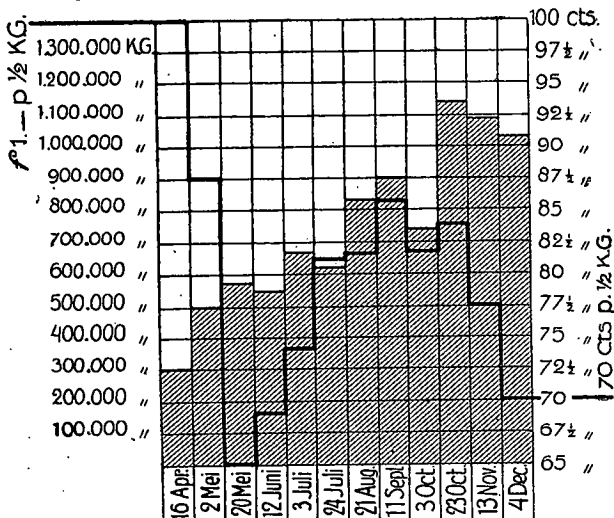
Aanvoer over 1919.

Aanbod uit de le hand	{	Java thee.....	217.136
		Sumatra thee	7.837
Daarenboven aangevoerd.....			224.973
			<u>304.783</u>

Aflevering over 1919.

Voor Binnenland	85.013
„ Uitvoer	88.930
	<u>173.943</u>

Hoeveelheden en middenprijzen der veilingen.

Invoer van thee in Nederland en aflevering tot verblijf binnenslands en voor uitvoer in K.G. netto over 1919. (Afgeloid uit de gegevens van het Centraal-Bureau voor de Statistiek.)

Totaal.	Invoer.	netto
Nederl. Indische Thee 406.875 kisten	= ca.	17.967.000 K.G.
China Thee 32.991 "	= "	852.000 "
Britsch Indische Thee 98.946 "	= "	4.236.000 "
	ca.	23.055.000 K.G.

Totaal.	Binnenland.	netto
Nederl. Indische Thee 121.488 kisten	= ca.	5.474.000 K.G.
China Thee 15.867 "	= "	396.000 "
Britsch Indische Thee 71.045 "	= "	3.084.000 "
	ca.	8.954.000 K.G.

Totaal.	Uitvoer.	netto
Nederl. Indische Thee 117.414 kisten	= ca.	5.366.000 K.G.
China Thee 4.867 "	= "	155.000 "
Britsch Indische Thee 15.284 "	= "	661.000 "
	ca.	6.182.000 K.G.

waarvan 57.000 kisten naar Groot Brittannië en Ierland en 57.000 kisten naar Duitschland en Oostenrijk. Daarenboven werden ca. 2 1/4 miljoen K.G. aangevoerd en na overlading doorgevoerd, waarvan ca. 1 1/2 miljoen K.G. naar Duitschland en Oostenrijk.

Thee-Etablissement te Amsterdam, Statistiek van Nederlandsch-Indische Thee over 1919.

Stof, Gebr. Thee, enz.	Aangev. Voorr. en op cèel op cèel gebracht		Te zamen	Afgel. leverd in 1919	Voorr. op cèel op 31 Dec. '19
	1 Feb. '19	in 1919			
	1/1 kisten	1/1 kisten	1/1 kisten	1/1 kisten	
Stof, Gebr. Thee, enz.	—	23.134	23.134	17.743	5.391
Souch. en Pecco Souch.	—	32.574	32.574	25.665	6.909
Gebr. Pecco en Gebr. Oranje Pecco's	—	84.470	84.470	67.928	16.542
Pecco's en Or. Pecco's	—	84.651	84.651	82.496	22.155
Flow. en Witp. Pecco's	—	144	144	111	33
	—	224.973	224.973	173.943	51.030

SUIKER.

Volgens de laatste berichten heeft de Nederlandsche Bietsuikeroogst ongeveer 236.000 tons opgebracht, hetgeen meer is dan eenigen tijd geleden verwacht werd. Onder deze omstandigheden zal ook voor den export een redelijk kwantum disponibel komen. Voorloopig zijn de exportzaken in verband met de buitenlandsche lage geldkoersen echter van weinig betekenis.

Op de meeste Europeesche markten bleef de stemming kalm, doch vast.

In Java brokkelden de prijzen tengevolge van aanbod uit de tweede hand ietwat af en werd Superieur tot f 38,— p. pic: eerste kosten verhandeld.

Op de Amerikaanse markt is de stemming weer vaster in verband met berichten uit Cuba, dat de oogst wellicht niet grooter zal uitvallen dan verleden jaar. Zoals bekend bracht de oogst het vorige jaar 4.000.000 tons op

en luidden de meeste ramingen voor den tegenwoordigen oogst ongeveer 4.400.000 tons.

De Cuba-statistiek luidt:

	1920	1919	1918
Weekontv. tot 21 Febr.	152.000	170.163	140.385 tons.
Totaal sedert 1 Dec. '19	1.065.000	918.353	936.012 "
Werkende fabrieken	185	190	193 "
Weekexport 14—21 Febr.	80.000	80.786	100.697 "
Totale voorraad	352.000	444.871	554.897 "

NOTEERINGEN.

Data	Amsterdam per loopende maand	Londen				New York 96 pCt. Centrifugals	
		Tates Cubes No. 1	White Java f.o.b. per		Amer. Grannulated c.i.f.		
			Maart	Juli/Aug.	Maart	April	
27 Febr. '20	f —	Sh. 72/-	Sh. 89/-	Sh. 74/6	Sh. 90/-	—	\$ cts. 10,28
20 " '20	" —	72/-	90/-	80/-	90/-	—	10,28
27 Febr. '19	" —	64/9	26/-	23/3	—	—	7,28
27 Febr. '18	" —	53/9	14/6	—	—	—	—
21 Juli '14	" 11 ¹⁸ / ₃₂	18/-	—	—	—	—	3,26

KATOEN.

Marktbericht van de Heeren Sir Jacob Behrens & Sons, Manchester, d.d. 4 Februari 1920.

Amerikaansche katoen is Woensdag en Donderdag j.l. ongeveer 1 d. per lb. gestegen; doordat koopers zich over het algemeen onvoldoende gedekt hadden en in verband met den lagen koers. Later zijn prijzen weer gedaald zoodat de verhooging grootendeels weer te niet is gegaan. De dollar koers is lager dan ooit en men vrees, dat de export van Amerika belangrijk zal verminderen. Katoenprijzen zijn in de Vereenigde Staten wel lager om de situatie tegemoet te komen, doch daar Liverpool steeds blijft stijgen is de toestand niet veel verbeterd. Het koopen wordt zeer bemoeilijkt door den onzekeren koers, die elken dag slechter wordt. Indien deze toestand voortduurt zullen de prijzen hier vermoedelijk wel verder stijgen. Egyptische katoen stijgt bijna dagelijks een penny per lb. en daar er nog slechts een klein gedeelte van dezen oogst onverkocht is, is het niet moeilijk om prijzen op te drijven.

Amerikaansche garens toonen weinig verandering. De plaatselijke vraag is voldoende om de productie te dekken en vroege levering van goede twistgarens blijft nog altijd een moeilijke kwestie. De grovere en medio-nummers van inslaggen zijn iets flauwer. Bundelgarens worden goed gevraagd voor Indië en China en verscheidene fabrikanten van 40er en 44er mule zijn tot het einde van het jaar bezet. Voor Bombay worden eenige zaken gedaan in 40/2, terwijl er van Amerika vraag is naar de fijnere nummers van Egyptische garens, maar de zaken van het Continent zijn van weinig betekenis. België kan in zekere nummers lager noteeren dan wij, terwijl Zweden tegen ons concurreert in Noorwegen en Denemarken. Zaken met Nederland blijven onbelangrijk, hoewel de koers in zijn voordeel is, doch is deze nadeelig voor zijn exporthandel, hetgeen misschien den geringen kooplust van Nederland verklaart. Spinners van Egyptische garens kunnen behoorlijke kwantiteiten verkoopen ondanks de verhoogde prijzen, welke echter niet altijd geheel worden betaald.

De doekmarkt toont deze week weinig verandering en gaan prijzen nog steeds naar boven. Goederen van Egyptische garens en fancies zijn bijna niet te krijgen of tengevolge van prijs of van levertijd. China toont meer belangstelling en Indië koopt ook geregeld. De koerskwestie veroorzaakt vele moeilijkheden voor den handel met het Continent; wat het Oosten betreft, is de koers ten gunste der koopers.

Manchester, d.d. 11 Februari 1920.

Houders van Amerikaanse katoen zijn meer en meer geneigd hun voorraden op te ruimen en zijn prijzig in New York en New Orleans thans flauwer. Ongelukkig heeft de lage koers elke daling te Liverpool verhandeld, waar loco-noteeringen hooger zijn dan een week geleden, hoewel de „points on” ten gunste der koopers komen. De vrees voor een spoorwegstaking in Amerika, zoolwel de algemeene ongunstige financiële positie is tegen de markt. De voorraden hier en de hoeveelheden, die onderweg zijn, maken dat de Lancashire spinners zich, wat de aanvoeren voor dit seizoen betreft, niet ongerust behoeven te maken. Er schijnt geen eind te komen aan de verhooging van Egyptische katoen en beschouwt men algemeen het thans bereikte prijsniveau als zeer gevaarlijk.

In Amerikaanse garens voor binnenlandsch gebruik worden nogal zaken gedaan. Prijzen blijven vast, vooral

voor goede twist en de fijnere weft nummers. De export-handel is voornamelijk beperkt tot 40er en 50er mule voor Indië en China, terwijl 40/2 en andere nummers door Bombay gekocht worden. Er is veel vraag naar geveerde garens tegen zeer hoge prijzen. Over het algemeen is de handel met het Continent rustig, terwijl er bij de tegenwoordige hoge prijzen niet veel kooplust bestaat voor Egyptische garens.

Er heerscht deze week meer vraag in de doekmarkt en de toon is gezond. Zoowel China als Indië vragen naar alle soorten goederen en is het voornaamste punt meer nog dan de prijs, de kwestie van levering. Hieruit blijkt wel, dat de koopende markten vertrouwen hebben in het tegenwoordig prijsniveau en hebben wij geen reden om aan te nemen, dat deze stand van zaken de eerstkomende tijden niet zal voortduren.

	4 Febr. 11 Febr.	4 Febr. 11 Febr.
Liverpoolnoteeringen (loco) T.T.op Indië	2/8	2/8 ^{3/4}
F.G.F.Sakellaridis 82,00 89,00 T.T.op Hongkong	5/5 ^{1/2}	6/2
G.F. No. 1 Oomra 18,35 18,35 T.T.op Shanghai	8/7	9/2

Noteeringen voor Loco-Katoen. (Midling Uplands).

	1 Mrt. '20	24 Febr. '20	16 Febr. '20	1 Mrt. '19	1 Mrt. '18
New York voor Midling ..	40,25 c	39,25 c	38,95 c	26,10 c	32,70 c
New Orleans voor Midling	40,25 c	39,75 c	39,25 c	26,75 c	32,— c
Liverpool voor Midling	30,90 d	31,23 d	32,23 d	18,— d ¹⁾	24,34 d

Ontvangsten in, en uitvoeren van Amerikaanse havens.
(In duizentallen balen.)

	1 Aug. '19 tot 27 Febr. '20	Ooreenkomstige perioden	
		1918—1919	1917—1918
Ontvangsten Gulf-Havens..	3249	2518	2707
„ Atlant. Havens	2280	1386	1998
Uitvoer naar Gr. Brittannië	2266	1385	1673
„ „ 't Vasteland.	2070	1433	1066
„ „ Japan etc.			

Voorraden in, duizentallen	27 Febr. '20	28 Febr. '19	1 Maart '18
Amerik. havens	5512	1401	1503
Binnenland	4346	1456	1190
New York	?	87	141
New Orleans	?	445	455
Liverpool	1110	502	466

1) 28 Februari.

HUIDEN.

Bericht van de firma Grisar & Co.

De verkoop der Liebig-huiden te Liverpool tegen de recordprijzen van 29^{1/2} en 29^{3/4} d. heeft de markt opnieuw gesterkt in haar vaste houding. De Engelsche markt blijft zich voor de prima huiden interesseeren en kwamen verder ook goede huiden tot afdoening.

Daarentegen geeft New York zeer flauwe berichten voor alle soorten huiden, zonder uitzondering. Wat de Packer-huiden betreft, moet de daling der prijzen hoofdzakelijk toegeschreven worden aan het slechte seizoen, aangezien de Packer-huiden nu op het slechtst zijn.

Duitschland blijft goede droge huiden koopen en werden deze week zeilend 5/6000 droge huiden afgedaan voor Duit-sche rekening.

Voor de Java-markt bestaat ook wat meer interesse en kwamen enkele partijen tot afdoening.

Inlandsche huiden voortdurend zeer flauw. Parijs verkocht met eene geringe daling, die tegenover de rijzing van eind Januari van niet veel beteekenis is. Hier te lande zijn groote partijen te koop tot belangrijk lagere prijzen.

Kalfsvellen flauw en zonder de minste kooplust.

Looistoffen: Quebracho vast en hooger. Prijzen worden thans op f 59/60,— per 100 K.G. gehouden.

28 Februari 1920.

COPRA.

Er is iets meer attentie, vooral voor aflading, waarvan echter zeer weinig aanbod is.

De noteeringen zijn:

Java f.m.s., loco	f 65,—
Mixed, „	„ 61,—
Mixed, aflading Maart/April..	„ 64,—

KOFFIE.

(Mededeeling van de Makelaars G. Duuring & Zoon, Kolff & Witkamp en Leonard Jacobson & Zonen).

Noteeringen en voorraden.

Data	Rio		Santos		Wisselkoers
	Voorraad	Prijs No. 7	Voorraad	Prijs No. 4	
28 Febr. 1920	348.000	11.025	877.000	15.200	18 ^{3/16}
21 „ 1920	312.000	11.175	1.005.000	14.900	18 ^{19/32}
14 „ 1920	343.000	10.900	1.048.000	14.900	18 ^{3/16}
28 Febr. 1919	690.000	10.900	4.124.000	13.200	13 ^{7/32}

Ontvangsten.

Data	Rio		Santos	
	Afgeloo- pen week	Sedert 1 Juli	Afgeloo- pen week	Sedert 1 Juli
28 Febr. 1920	57.000	1.780.000	46.000	3.426.000
28 Febr. 1919	18.000	1.193.000	163.000	5.486.000

RUBBER.

De markt was in de afgelopen week kalm en er valt geen noemenswaardige verandering in prijzen te constateeren. Van Amerikaansche zijde toont men zich terughoudend en weinig transacties vonden plaats.

De noteeringen zijn:

einde vorige week

Prima Crêpe loco	2/7	2/7 ^{1/2}
Smoked Sheets „	2/7 ^{1/4}	2/7 ^{3/4}
Crêpe April/Juni	2/8	2/8 ^{1/2}
„ Juli/December	2/9 ^{1/4}	2/9 ^{1/2}
Para	2/7	2/7

VERKEERSWEZEN.

RIJNVAART.

Week van 23 Februari tot 1 Maart 1920.

Tengevolge der staking werden in de afgelopen week zoo goed als geen schepen aan de Rotterdamsche Beurs aangenomen. Voor het enkele schip, dat nog geharterd werd, bedroeg de daghuur 5 cents per ton.

Ook in Antwerpen was het zeer stil. Er waren voldoende schepen, zoodat te Rotterdam geen schepen voor Antwerpen werden aangenomen. De scheepshuur bedroeg 33 tot 35 centimes per ton per dag.

Natuurlijk was er tengevolge van de staking ook zeer weinig te sleepen; het sleeploon bedroeg gemiddeld 100-tot 120-cents-tarief.

De exportkolen-verladings in de Ruhrhavens werden eveneens stop gezet, terwijl de verladings naar den Bovenrijn regelmatig doorgingen. Exportkolen-vrachten werden niet genoteerd, terwijl de vrachten naar den Bovenrijn 40 pf. per ton per dag bedroegen.

Het sleeploon van de Ruhrhavens naar Mannheim bedroeg begin der week Mk. 40,—/45,— per ton, is thans echter dalende en bedroeg einde der week Mk. 36,— per ton.

Het sleeploon van Mannheim naar Straatsburg was tengevolge van het vallende water oplopende en varieerde tusschen Mk. 42,— en Mk. 47,— per ton.

Het water in den Rijn is steeds vallende Cauber Pegel wees einde der week Meter 1,90 aan.

INKLARINGEN.

DELFIJL.

Landen van herkomst	Februari 1920		Februari 1919	
	Aantal schepen	N. R. T.	Aantal schepen	N. R. T.
Binnenl. havens.	11	779	—	—
Duitschland	29	3.954	3	3.072
Zweden	1	363	3	435
Finland	1	98	—	—
Ned. Oost-Indië.	1	305	—	—
Totaal	43	5.499	6	3.507
Nationaliteit.				
Nederlandsche	19	1.729	1	80
Duitsche	24	3.770	3	791
Zweedsche	—	—	1	205
Andere	—	—	1	2.431
Totaal	43	5.499	6	3.507

(A. van Dijk.)